

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MINISTERULUI AFACERILOR
INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ȘCOALA DOCTORALĂ ȘTIINȚE PENALE ȘI DREPT PUBLIC**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 343.84(043.2)

CRUDU ALEXANDR

**ROLUL SISTEMULUI PROGRESIV DE EXECUTARE A
PEDEPSELOR PRIVATIVE DE LIBERTATE ÎN REALIZAREA
SCOPULUI PEDEPSEI PENALE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTOR ÎN DREPT

Specialitatea: 554.01 – Drept penal și execuțional penal

Autor:

Conducător de doctorat:

**OSADCII Cornel, doctor în drept,
conferențiar universitar**

Comisia de îndrumare:

**LARII Iurie, doctor în drept,
profesor universitar**

**COJOCARU Radion, doctor în drept,
profesor universitar**

**RUSU Oleg, doctor în drept,
conferențiar universitar**

CHIȘINĂU, 2023

Teza a fost elaborată în cadrul Școlii doctorale științe penale și drept public a Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne.

Autor:

CRUDU Alexandr

Conducător științific:

OSADCII Cornel, dr., conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare”.

Comisia de doctorat:

1. GLADCHI Gheorghe, președinte al Comisiei de doctorat, dr. hab., prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare”;
2. OSADCII Cornei, conducător de doctorat, dr., conf. univ., Academia „Ștefan cel Mare”;
3. LARII Iurie, referent oficial, dr., prof. univ., Academia „Ștefan cel Mare”;
4. PANTEA Oleg, referent oficial, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova;
5. MANEA Vladislav, referent oficial, dr., conf. univ., Universitatea de Stat din Moldova.

Secretar al Comisiei de doctorat:

SLISARENCO Ion, dr., Academia „Ștefan cel Mare”.

Susținerea va avea loc în data de 30 iunie 2023, ora 11:00, în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, pe adresa: mun. Chișinău, str. Gheorghe Asachi 21, bloc administrativ, etajul III, sala de conferințe.

Rezumatul și teza de doctorat pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca generală „Tudor Roșca” din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne, pe pagina web a Agenției Naționale a Calității în Educație și Cercetare (www.cnaa.md) și pe pagina web a Școlii doctorale științe penale și drept public (www.academy.police.md).

Autor:

_____ **CRUDU Alexandr**

Secretarul Comisiei de doctorat:

_____ **SLISARENCO Ion,**
doctor în drept

© Crudu Alexandr

CUPRINSUL
REZUMATULUI TEZEI

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII.....	4
CONȚINUTUL TEZEI.....	10
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI.....	28
BIBLIOGRAFIE.....	33
LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI.....	36
ADNOTARE (în română, rusă, engleză).....	38

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Scopul sistemului execuțional penal îl constituie garantarea siguranței societății prin reabilitarea și reintegrarea socială a condamnaților, în special, a celor care au fost condamnați la pedepse penale privative de libertate. Potrivit Ansamblului de reguli minime pentru tratamentul deținuților, scopul și justificarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate este protejarea societății împotriva crimei. Un astfel de scop nu va fi atins decât dacă perioada de privare de libertate este în folosul de a obține, în măsura posibilului, ca delinquentul, odată pus în libertate, să nu fie numai dornic, dar și capabil de a trăi respectând legea și îngrijindu-se de nevoile sale [4, reg. 58].

Realizarea scopului pedepsei penale este necesară atât pentru persoana condamnată, care trebuie să revină în societate reeducată și resocializată, astfel încât să-și continue viața fără implicare în activități infracționale, cât și pentru întreaga comunitate în care se va întoarce respectiva persoană după liberarea sa din detenție.

Astfel, procesul corecțional al deținuților trebuie să fie orientat exclusiv spre atingerea scopurilor pedepsei penale consfințite în articolul 6 din CP. Succesul acestui proces depinde de forma de organizare a sistemului corecțional, deoarece anume modul în care se realizează măsurile de resocializare determină eficiența întregului proces execuțional penal.

Potrivit art. 72 CP, pedeapsa se execută în trei categorii de penitenciare (de tip deschis, semiînchis și închis), iar tipul exact al penitenciarului în care urmează să execute pedeapsa persoana se stabilește în funcție de gravitatea infracțiunii comise, ceea ce nu permite individualizarea executării pedepsei în funcție de personalitatea infractorului și atitudinea lui față de infracțiunea comisă. Cu alte cuvinte, individualizarea executării pedepsei nu se decide de vreun actor implicat în procesul penal, ci de legiuitorul penal care și-a asumat competența de a individualiza executarea pedepsei, neoferind niciun drept discreționar în acest sens, pentru cei care cu adevărat cunosc personalitatea condamnatului și ar fi cei mai potriviți să determine condițiile de executare a pedepsei aplicate de instanța de judecată.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. În materia de executare a pedepselor penale privative de libertate, conceptul de progresie a regimului de executare a fost analizat superficial în Republica Moldova, pentru a formula o concluzie unică asupra rolului său în realizarea scopului pedepsei penale.

O contribuție remarcabilă în domeniul eficienței procesului execuțional penal în realizarea scopului pedepsei penale, în funcție de forma de organizare a acestuia, a fost adusă de către: Burciu

N., Carp S., Cepraga Ig., Cojocaru V., Drosu V., Florea L., Florea V., Manea V., Moraru V., Osadci C., Postu D., Racu A., Rusu O., Balan A., Chiș I., Ciuchi O., Durnescu I., Florian Gh., Mincă M., Oancea I., Stănișor E. Antonyan Yu., Avanesov G., Babayan S., Bazhanov O., Belyaev N., Bocharova O., Brilliantov A., Drozdov A., Evtushenko I., Gaikovich S., Gorban D., Kadaneva E., Kashuba Yu., Kurganov S., Malikov B., Malin P., Malinin V., Malinin V., Orlov V., Perkov I., Perkova T., Raskevich A. Smirnov L., Vasiliev A., Zubarev S., Alexander J., Anderson Y., Austin J., Aziz T., Brennan I., Bury V., De Viggiani N., Finnerty J., Gröning L., Høidal A., Jiricka V., Kamerman J., Kane D., MacDonald M., McGinnis K., Murdoch J., Skakov A., Stepanenko V., Walsh T., Weilandt C., Wells D., Williams J. etc.

Mai multe lucrări științifice care vizează sistemul progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate au fost elaborate de cercetătorii din Federația Rusă, care în detaliu au analizat propriul sistem corecțional, din perspectiva diferitor mecanisme execuțional penale reglementate de legiuitor de-a lungul ultimelor decenii, în măsura în care instrumentele corecționale comportă caracter progresiv și răspund la cerințele actuale de resocializare a condamnaților.

Totuși, doctrina rusă este foarte conservatoare, iar majoritatea instrumentelor analizate în contextul sistemului progresiv se referă la cele care au fost dezvoltate în dreptul execuțional penal al URSS, iar repartizarea și clasificarea condamnaților în cadrul instituțiilor de detenție se abordează exclusiv în funcție de existența sau lipsa abaterilor disciplinare, circumstanțe ce constituie temeiuri de bază pentru luarea deciziei de transfer progresiv sau regresiv al condamnaților.

O importantă bază informațională au constituit următoarele pagini web: <http://anp.gov.md>; <https://hudoc.echr.coe.int>; <https://www.coe.int/en/web/cpt>.

Nu în ultimul rând, în cadrul lucrării a fost studiată practica judiciară relevantă a CtEDO, în special, legată de constatarea violării art. 3 CEDO, drept absolut al oricărei persoane ce a fost interpretat recent în sensul obligațiunii statului de a asigura un sistem adecvat de resocializare a condamnaților.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul tezei îl constituie aprofundarea în cunoașterea conceptului de sistem progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate și rolul acestei forme de executare a pedepsei în realizarea scopului principal al pedepsei penale, precum analiza principalelor instrumente ale sistemului progresiv prin care se asigură destinderea sau, după caz, restrângerea regimului penitenciar, conform unor criterii individuale, bazate pe date obiective.

În contextul atingerii scopului enunțat, au fost stabilite următoarele obiective: 1) conturarea conceptului și reglementării juridice a sistemului progresiv de executare a pedepsei; 2) examinarea

și analiza principiilor care stau la baza individualizării modului de executare a pedepselor penale privative de libertate; 3) identificarea elementelor esențiale pentru planificarea adecvată a modului de executare a pedepsei; 4) desfășurarea unor cercetări empirice, în scopul identificării deficiențelor practice în aplicarea instrumentelor de modificare progresivă a regimului de executare; 5) constatarea lacunelor existente în legislația națională în partea ce ține mecanismul de modificare a regimului penitenciar; 6) examinarea principalelor instituții ale destinderii regimului de executare; 7) evidențierea măsurilor de planificare a executării pedepsei, ce urmează a fi aplicate de către personalul penitenciar; 8) elucidarea naturii juridice a mecanismului de clasificare și repartizare a condamnaților în cadrul instituției penitenciare; 9) studierea experiențelor altor state privind modificarea progresivă a modului și condițiilor de executare a pedepsei; 10) elaborarea, în baza concluziilor formulate, a unor propuneri și recomandări științifice privind amendarea cadrului normativ actual, în vederea îmbunătățirii capacității sistemului corecțional autohton de a reeduca persoanele condamnate.

Metodologia cercetării științifice. Ținând cont de complexitatea problemei abordate, precum și pentru a asigura caracterul științific al lucrării, în cercetare a fost utilizat un șir de metode de cercetare cu scopul de a obține rezultate fundamentate științific.

Astfel, pe parcursul cercetării, pentru realizarea obiectivelor trasate, au fost utilizate următoarele metode de cercetare: metoda bibliografică, comparativă, logică, prospectivă, analizei de conținut, statistică, sociologică.

Noutatea și originalitatea științifică. Prezenta teză de doctorat este prima analiză complexă realizată la nivel național cu privire la instrumentele esențiale de executare progresivă a pedepsei penale privative de libertate în cadrul sistemului corecțional autohton și oferă soluții științifico-practice în rezolvarea principalelor probleme generice ale actualului sistem execuțional penal.

Noutatea științifică a cercetării rezidă și în propunerile reformatoare formulate în vederea modernizării actualului mod de organizare a procesului corecțional penal, prin modificarea conceptuală a modului și condițiilor de individualizare a executării pedepsei, oferind instrumente necesare personalului instituțiilor penitenciare în „modelarea” comportamentului condamnatului. La fel, este formulat un șir de recomandări metodice cu privire la aplicarea actualelor instrumente progresive de executare a pedepsei.

Elementele de noutate științifică ale cercetării efectuate pot fi sistematizate în următoarele teze: 1) au fost analizate principalele opinii doctrinare privind sistemul progresiv de executare a pedepsei; 2) a fost definitivat conceptul sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate; 3) în baza analizei lucrărilor elaborate la tema tezei sau care au legătură

indirectă cu aceasta, s-au conturat elementele principale ale unui sistem corecțional bazat pe progresia și/sau regresia modului și condițiilor de executare a pedepsei; 4) au fost studiate și explicate principiile sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate și importanța lor din perspectiva scopului pedepsei penale; 5) au fost configurate principalele instrumente juridice ale sistemului progresiv de executare a pedepsei; 6) a fost definit conceptul de transfer regresiv și progresiv al condamnatului în cadrul regimului penitenciar; 7) a fost analizată practica națională și internațională cu privire la modificarea regimului penitenciar pe parcursul executării pedepsei; 8) au fost analizate principalele mecanisme de evaluare a condamnatului în vederea planificării progresive a executării pedepsei; 9) au fost abordate detaliat instrumentele de planificare progresivă a executării pedepsei; 10) a fost studiată practica națională și internațională privind clasificarea și repartizarea condamnatului conform principiilor sistemului progresiv; 11) ca urmare a generalizării materialului cercetat, s-au conturat deficiențele normative ale sistemului progresiv autohton, care împiedică personalul penitenciar să eficientizeze procesul corecțional; 12) au fost elaborate concluzii complexe privind eficiența diferitor tipuri de penitenciare în care se creează diferite regimuri de executare (dublarea diferențierii); 13) au fost formulate propuneri de amendare a cadrului normativ actual.

Noutatea științifică a tezei rezidă în propunerile argumentate de *lege ferenda*, formulate de autor, după cum urmează:

1. De completat art. 166 alin. (1) CE cu patru noi principii;
2. La art. 216 CE, de abrogat alin. (3).
3. De completat art. 219 CE cu alineatele (4) – (6);
4. De completat CE cu articole noi - art. 242¹, 242², 242³, 251¹ și 251²;
5. Art. 246¹ CE de expus într-o redacție nouă;
6. La art. 91 CP, alin. (1) de expus într-o redacție nouă.

Semnificația teoretică a lucrării. Prin prezenta teză de doctorat, pentru prima dată, la nivel național, se realizează o analiză complexă și multiaspectuală a conceptului sistemului progresiv de executare a pedepsei și a elementelor acestui concept, cuprinse în cadrul normativ autohton.

Astfel, importanța teoretică a lucrării constă în faptul că această cercetare reprezintă un studiu amplu, bine sistematizat și documentat, oferind soluții teoretice și practice în implementarea principalelor mecanisme de punere în aplicare a sistemului progresiv de executare a pedepsei în contextul autohton. La fel, în teză au fost evidențiate problemele în ansamblu ale sistemului administrației penitenciare, precum și soluțiile pentru depășirea acestora. În acest context, au fost analizate și soluțiile oferite de alte state precum: Federația Rusă, România, Germania, Macedonia,

Finlanda, Croația, Letonia, Portugalia, Estonia, Cehia, Ungaria etc.

De asemenea, importanța practică a lucrării rezultă din propunerile de *lege ferenda* formulate în cadrul cercetării în vederea îmbunătățirii actualului sistem execuțional penal autohton prin eficientizarea instrumentelor de evaluare, planificare și repartizare a condamnatului și evoluției progresivă datorită rezultatelor obținute pe parcursul executării pedepsei.

Valoare aplicativă a lucrării. Rezultatele obținute în baza analizei efectuate, dincolo de importanța teoretică, prezintă și o valoare aplicativă din perspectiva utilității în cadrul activității educative ale practicienilor în domeniul corecțional. Datorită faptului că în lucrare sunt expuse argumente fundamentate științific privind rolul sistemului progresiv în realizarea scopului pedepsei penale, concluziile formulate pot servi drept orientări pentru modificarea proceselor execuționale existente (reguli interne), inclusiv prin demararea amplei reforme a sistemului corecțional.

La fel, rezultatele obținute pot contribui la fortificarea acelor instrumente progresive, care și-au demonstrat eficiența practică de-a lungul timpului. Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în posibilitatea de a servi drept suport empiric și teoretic pentru cursurile universitare la disciplina „*Drept execuțional penal*”, precum și în cursurile de formare profesională inițială și continuă a funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare.

De asemenea, rezultatele cercetării pot fi utilizate pentru unificarea practicii naționale de punere în aplicare a instituțiilor execuțional penale responsabile pentru modificarea modului și condițiilor de executare a pedepselor penale privative de libertate, iar interpretarea juridică a normelor procesuale de luare a deciziilor respective poate servi temei pentru consolidarea instrumentelor de resocializare a condamnatului.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere constau în: 1) definitivarea și conturarea conceptului sistemului progresiv va facilita activitatea personalului instituțiilor penitenciare implicat în exercitarea activității de resocializare a condamnaților; aplicarea corectă și etapizată a elementelor sistemului progresiv va eficientiza activitatea corecțională și va contribui la atingerea unui grad mai mare de realizare a scopului pedepsei penale; 2) modificarea condițiilor de executare a pedepsei în funcție de riscurile, nevoile și progresele condamnatului va crea un stimulent puternic de autoperfecționare a persoanei condamnate; 3) pentru contextul autohton, unde majoritatea deținuților sunt cazați în celule cu capacități mari (așa-numitele „baracuri”), soluția cea mai potrivită, care ar rezolva esențialmente problema violenței în mediul penitenciar, este aplicarea unui sistem adecvat de clasificare a condamnaților și repartizarea lor pe grupuri omogene, care au necesități și riscuri similare.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele științifice obținute au fost

implementate în procesul de perfecționare a personalului penitenciar la cursurile de instruire inițială și continuă, la fel, au fost puse în discuție în cadrul conferințelor naționale și internaționale în domeniu.

De asemenea, în activitatea Administrației Naționale a Penitenciarelor, au fost formulate propuneri de modificare a cadrului normativ departamental și a legislației execuțional penale, pentru consolidarea actualului sistem cvasi-progresiv din Republica Moldova.

Aprobarea rezultatelor. Rezultatele cercetării privind aspectele juridice ale sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate au fost discutate la multiplele foruri științifice naționale și internaționale.

De asemenea, unele constatări de bază ale studiului au fost publicate în reviste științifice naționale și internaționale de profil precum: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI; Revista Națională de Drept; Revista Institutului Național al Justiției; Legea și Viața; Международный пенитенциарный журнал.

Publicații la tema tezei. La tema tezei de doctorat au fost publicate 17 de publicații științifice.

Structura tezei. Lucrarea este compusă din: adnotări; lista abrevierilor; introducere, patru capitole împărțite în paisprezece paragrafe; concluzii generale și recomandări; bibliografie; anexe; declarația privind asumarea răspunderii și *curriculum vitae* al autorului.

Cuvinte cheie: penitenciare, sistem progresiv, executarea pedepsei penale, individualizare, clasificare, diferențiere, mijloace de corijare, scopul pedepsei penale, CPT, regim de detenție, tipuri de penitenciare, evaluarea riscurilor și nevoilor, subcultura criminală, criterii de separare, transfer regresiv, transfer progresiv, plan de executare a pedepsei.

CONȚINUTUL TEZEI

Teza este compusă din patru capitole. La finele fiecărui capitol s-a efectuat sinteza rezultatelor obținute.

Introducerea este compusă din următoarele elemente: actualitatea și importanța temei abordate, scopul și obiectivele tezei, ipoteza cercetării, noutatea științifică, baza empirică, importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, aprobarea rezultatelor. La fel, în respectivul compartiment al tezei, s-au detaliat metodele de cercetare utilizate în scopul obținerii rezultatelor fundamentate științific și a fost specificată structura și sumarul tezei de doctorat.

Capitolul 1 al tezei – **Analiza situației în domeniul implementării sistemului progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate** – este compus din trei paragrafe.

În respectivul capitol s-a efectuat o analiză a lucrărilor elaborate la tema tezei sau care au legătură indirectă cu aceasta, fiind conturate elementele principale ale unui sistem corecțional bazat pe progresia și/sau regresia modului și condițiilor de executare a pedepsei.

Așa cum am menționat mai sus, multe lucrări științifice care vizează sistemul progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate au fost elaborate de cercetătorii din Federația Rusă.

În așa fel, putem evidenția cercetarea realizată de autorul rus Tkachevsky Yu., intitulată „*Прогрессивная система исполнения уголовных наказаний*” [39]. Potrivit autorului, sistemul progresiv de executare a pedepsei reprezintă un mecanism reglementat de lege prin care se realizează schimbarea progresivă sau regresivă a modului de executare a pedepsei în funcție de comportamentul condamnatului și atitudinea sa față de pedeapsa stabilită. Totuși, autorul consideră că sistemul progresiv de executare a pedepsei este doar o parte din procesul execuțional penal, care poate asigura realizarea scopului pedepsei penale numai în condițiile aplicării combinate cu alte mecanisme ale procesului corecțional [39, pag. 132-133].

În contextul temei cercetate, prezintă interes lucrarea lui Belyaev N., intitulată „*Избранные труды*”, unde autorul a efectuat o analiză amplă a principiilor individualizării și clasificării condamnaților, care, în opinia autorului, au o importanță deosebită pentru planificarea lucrului educativ în locurile de detenție [34, pag. 555].

O atenție specială merită teza de doctor elaborată de autorul Skakov A., intitulată „*Прогрессивная система исполнения лишения свободы и ее отражение в новом законодательстве Республики Казахстан*” [37], în care autorul a sistematizat determinările doctrinare despre elementele care formează sistemul progresiv și a formulat un model standard al procesului execuțional penal bazat pe evoluția progresivă a modului de executare a pedepsei.

Merită o atenție deosebită teza de doctor a lui Orlov V. intitulată „*Применение и*

отбывание уголовного наказания” [35], unde autorul evidențiază principalele două scopuri ale sistemului progresiv de executare a pedepsei, după cum urmează:

1) plasarea condamnatului în condiții care ar stimula propria dorință de schimbare comportamentală;

2) crearea unor situații care ar dezinteresa condamnatul pentru activitatea criminală și ar stimula dezvoltarea unui comportament prosocial [35, pag. 394].

O serie de cercetări importante au fost efectuate și în Republica Moldova, printre mai valoroase lucrări din perspectiva temei tezei de doctorat putem evidenția lucrarea lui Carp S. „*Drept execuțional-penal. Ediției revăzută și adăugită*” [6], în care autorul a efectuat o analiză amplă a problematicii cu privire la statutul juridic al condamnatului, clasificarea și repartizarea lor în instituțiile penitenciare, regimul de detenție, dar, mai cu seamă, a aspectelor ce se referă la procesul de modificare a condițiilor de deținere pe parcursul executării pedepsei [6, pag. 8]. În baza analizei juridice a legislației execuțional penale, autorul ajunge la concluzia că actele normative care reglementează procesul corecțional autohton prevăd că executarea pedepsei de către condamnați se bazează pe două cerințe importante ale regimului: diversificarea condițiilor de deținere în funcție de tipul penitenciarului stabilit de instanța de judecată și schimbarea condițiilor de executare a pedepsei.

Prezintă un interes special, în contextul temei studiate, și lucrarea elaborată de către Drosu V. și Burciu N. cu titlul „*Detențiunea pe viață și liberarea condiționată înainte de termen în Republica Moldova*” [20]. Conform autorilor, plasarea unui deținut într-un anumit nivel de securitate (de tip penitenciar, sector într-un penitenciar, regim), trebuie să se bazeze pe evaluarea riscului și a necesităților [20, pag. 60]. În acest sens, autorii au formulat mai multe concluzii și propuneri în scopul îmbunătățirii și modernizării legislației execuțional penale a Republicii Moldova pentru a asigura o veritabilă planificare individualizată a pedepsei aplicate.

În cadrul tezei de doctor „*Diferențierea și individualizarea executării pedepsei închisorii*”, elaborată de către Osadci C., s-a făcut o analiză profundă a individualizării și diferențierii pedepsei închisorii care, în opinia autorului, reprezintă un proces neîntrerupt, ce decurge, începând din momentul stabilirii pedepsei (determinarea categoriei și quantumului ei) și se prelungește în perioada ispășirii ei, incluzând studierea condamnaților, analiza și aprecierea calităților personale, comportamentului în instituția penitenciară și atitudinii față de condițiile de detenție [31, pag. 52].

De asemenea, prezintă interes pentru tema cercetării lucrările următorilor autori autohtoni: Carp S., Osadci C., Rusu O. [7], Florea V., Florea L. [21], Manea V. [25], Moraru V., Cepraga Ig. [26] etc.

Importantă din punct de vedere al temei studiate este și lucrarea autorului român Oancea

I., intitulată „*Drept executional penal*” [28]. Potrivit autorului, una din problemele de bază ale dreptului execuțional penal este cunoașterea categoriilor sau grupelor de condamnați, mai întâi în vederea repartizării și, apoi, a adaptării și a individualizării executării pedepsei. Astfel, autorul consideră că grupele de condamnați, pentru a fi recunoscute ca exacte și să poată fi utilizate pentru repartizarea și individualizarea executării pedepsei, trebuie să corespundă unor criterii științifice [28, pag. 52].

Printre alți autori internaționali, putem remarca lucrările lui: Kamerman J. [23], Høidal A. [22], MacDonald M., Weilandt C. [24], Murdoch J., Jiricka V. [27] etc, care au contribuit la dezvoltarea principiilor clasificării și progresivității în executarea pedepselor penale privative de libertate și au demonstrat necesitatea adoptării unui sistem de clasificare eficient în scopul asigurării resocializării condamnatului.

Astfel, din sinteza materialului cercetat, am ajuns la concluzia că, în materia de executare a pedepselor penale privative de libertate, conceptul de progresie a regimului de executare a fost analizat insuficient de profund în Republica Moldova pentru a formula o concluzie unică asupra rolului său în realizarea scopului pedepsei penale, însă cercetările efectuate de autorii din alte state ne-a permis să ne aprofundăm în studierea științifică a conceptului de sistem progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate și rolului acestei forme de organizare a procesului corecțional în realizarea scopului pedepsei penale, consfințite în art. 6 din Codul penal.

La fel, se concluzionează că, în literatura națională de specialitate, conceptul de sistem progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate este analizat tangențial, prin prisma componentelor separate cum ar fi: diferențierea, clasificarea, evaluarea și repartizarea condamnaților. În consecință, considerăm că lipsește o viziune general-acceptabilă asupra formei actuale a sistemului corecțional autohton. Prin urmare, problema principală de cercetare constituie determinarea conceptuală a sistemului progresiv în general și analiza reglementărilor actuale care contribuie la executarea progresivă a pedepsei aplicate.

Potrivit opiniei majorității autorilor care au comparat diverse forme de organizare a procesului corecțional penal, sistemul progresiv poate fi considerat drept unul din cele mai de succes mecanisme de realizare a scopului pedepsei penale.

Capitolul 2 al tezei, intitulat „**Determinări conceptuale privind sistemul progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate**”, este compus din trei paragrafe.

În aceste capitole a fost analizat cadrul normativ care determină criteriile și condițiile de modificare progresivă a modului de executare a pedepsei penale privative de libertate și s-au sistematizat determinările conceptuale ale sistemului progresiv efectuate de cercetătorii în domeniu.

Noțiunea „sistem progresiv” este una condiționată, fiind legată de acea parte a dreptului execuțional penal care reglementează modificarea condițiilor de executare în funcție de comportamentul condamnatului atât în ordine progresivă, cât și în ordine regresivă în sensul înăspririi regimului de detenție [39, pag. 4].

„Părintele” ideologic al sistemului progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate poate fi considerat reformatorul dreptului penitenciar Howard J. El a fost cel care a propus și a justificat pentru prima dată introducerea criteriilor de clasificare în grupuri a condamnaților, iar trecerea dintr-un grup în altul depindea de comportamentul condamnatului în timpul executării pedepsei [38, pag. 45].

În legislația Republicii Moldova, precum și în legile altor state din spațiul postsovietic, nu se utilizează noțiunea de „sistem progresiv”, de asemenea, noțiunea sistemului progresiv nu se regăsește nici în recomandările internaționale care vizează procesul corecțional penal, aceasta fiind mai degrabă utilizată în scopuri științifice de către cercetătorii penaliști atunci când se pune în discuție problema studierii procesului de influențare pozitivă a condamnatului prin încurajarea eforturilor corecționale ale condamnatului, abordându-se drept recompense prin transferul în condiții de executare îmbunătățite, în special, prin acordarea de facilități suplimentare. Prin urmare, noțiunea sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate este mai degrabă una teoretică.

Se consideră că sistemul progresiv constituie o formă de organizare dinamică a modului de executare a pedepselor penale privative de libertate, unde accent se pune nu doar pe reintegrarea condamnaților, ci și pe asigurarea siguranței locurilor de detenție, astfel încât detenția persoanei să nu influențeze negativ alte persoane deținute, iar personalul penitenciar să poată lucra în siguranță. Acest sistem reprezintă în sine un proces de organizare a lucrului corecțional prin clasificarea și diferențierea condamnaților pe grupuri distincte pentru planificarea și executarea individualizată a pedepsei, iar progresele sau regresele condamnaților constituie factorii care determină modul și condițiile de executare a pedepsei.

În general, în literatura de specialitate prin sistemul progresiv de executare a pedepsei, tradițional se subînțelege un sistem execuțional penal, bazat pe transferul condamnatului aflat pe calea corijării într-un regim mai puțin restrictiv de deținere, fapt prin care se asigură adaptarea pentru viața în societate după eliberare din locurile de detenție [42, pag. 127].

Condițiile de transfer progresiv depind de politica penală a statului. În cadrul sistemului execuțional penal al Republicii Moldova, transferul progresiv se realizează după expirarea unui termen-limită prevăzut pentru fiecare tip de penitenciar. În cadrul acestui sistem de progresie, efortul condamnatului în resocializarea sa nu se ia în considerare la transfer, prin urmare, motivația

condamnaților pentru adoptarea unei conduite pozitive și participarea la programe de schimbare comportamentală este una foarte redusă.

Totuși, forma de organizare a sistemului execuțional penal în Republica Moldova poate fi considerată ca fiind cvasi-progresivă, deoarece în sistemul corecțional autohton există trei regimuri de deținere diferite, care se diferențiază prin volumul beneficiilor permise.

Astfel, ajungem la concluzia că problemele care rezultă din practica actuală a regimurilor de executare a pedepsei țin de următoarele aspecte: (1) în condițiile existente este imposibil să fie aplicată revizuirea regulată a modului în care persoana condamnată execută pedeapsa; (2) angajații care interacționează zilnic cu condamnații sunt unicii care le cunosc riscurile și nevoile, însă nu au putere decizională în vederea schimbării modului de executare a pedepsei; (3) există flexibilitate limitată în a interveni prompt și în a gestiona populația penitenciară [19, pag. 26].

În opinia noastră, pentru a asigura eficiența și utilitatea sistemului progresiv de executare a pedepsei, este necesar de a interveni legislativ pentru a crea un veritabil regim progresiv de executare a pedepsei care, pe de o parte, va asigura aplicarea practică a principiilor execuțional penale consfințite în legislația națională, iar pe de altă parte, va crea premise pentru realizarea scopului pedepsei penale și va contribui la reducerea recidivei.

La fel, în cadrul capitolului 2 au fost analizate principiile existente ale dreptului execuțional penal prin prisma aplicabilității lor în cadrul unui sistem progresiv de executare a pedepsei.

Principiile legislației execuțional penale ale Republicii Moldova sunt reglementate în art. 167 din Codul de executare. Astfel, potrivit alin. (1) al acestui articol [12], executarea hotărârilor cu caracter penal se efectuează în baza principiilor legalității, democratismului, umanismului, respectării drepturilor, libertăților și demnității umane, egalității condamnaților în fața legii, diferențierii, individualizării și planificării executării pedepselor penale, aplicării raționale a mijloacelor de corijare a condamnaților și stimulării comportamentului respectuos față de lege.

Totuși, nu toate aceste principii sunt specifice sistemului progresiv de executare a pedepsei ca formă de organizare a procesului corecțional, deoarece majoritatea lor sunt general-valabile dreptului execuțional penal, indiferent de forma în care este organizat procesul corecțional [13, pag. 40].

Comitetul de miniștri al CoE evidențiază șase categorii de principii aplicabile persoanelor condamnate la pedepse privative de libertate pe un termen lung și anume: 1) individualizarea executării pedepsei; 2) normalitate; 3) responsabilitate; 4) securitate și siguranță; 5) non-segregare și 6) progresie [32, reg. 3-9].

În lucrare, au fost sistematizate principiile dreptului execuțional penal caracteristice sistemului progresiv de executare a pedepsei, după cum urmează: (1) individualizare; (2)

diferențiere; (3) clasificare; (4) planificarea executării pedepselor penale; (5) aplicarea rațională a mijloacelor de corijare a condamnaților; (6) stimularea comportamentului respectuos față de lege; (7) normalizare (8) responsabilizare; (9) progresivitate.

Ultimele trei principii sunt caracteristice sistemului execuțional penal al statelor vest-europene și nu sunt reglementate de Codul de executare al Republicii Moldova.

Principiul normalității este caracteristic sistemului corecțional norvegian și presupune următoarele teze: (1) pedeapsa este doar restricția libertății în condițiile în care nu au fost impuse și alte restricții de către instanță, prin urmare, persoana condamnată are aceleași drepturi ca și restul populației; (2) nimeni nu va executa pedeapsa privativă de libertate în condiții mai stricte decât este necesar ca o măsură de siguranță pentru comunitate; (3) pe timpul detenției, viața deținuților trebuie să fie pe cât posibil asemănătoare cu viața de „afară” [3].

Principiul responsabilității este caracteristic dreptului german și își găsește expresia în majoritatea instrumentelor educative ale sistemului execuțional al Germaniei. Acest principiu presupune că persoana condamnată, în măsura posibilităților, trebuie să fie pusă în situația de a-și putea ordona și soluționa chestiunile personale și să poarte responsabilitate proprie pentru ordonarea și soluționarea acestora [14, pag. 44].

Principiul progresivității presupune că un deținut trebuie să treacă progresiv, în cadrul sistemului penitenciar, din stadiul inițial al detenției, în care se pune accent pe pedeapsă și pe plata pentru infrațiunea comisă, la stadiile ulterioare ale pedepsei, în care trebuie să se acorde prioritate pregătirii liberării [1, pct. 70]. Această progresie motivează și stimulează condamnatul în promovarea comportamentului prosocial și asigură o relație mai profundă între personalul evaluator și condamnat, ceea ce contribuie la fortificarea securității dinamice [2, pct. 79].

Cu toate acestea, enumerarea seacă a principiilor dreptului execuțional penal nu oferă soluții eficiente pentru aplicarea lor în practica cotidiană, or, în lipsa unor interpretări clare și proceduri corespunzătoare, implementarea lor poate deveni o provocare pentru personalul penitenciar. Astfel, pornind de la scopul pedepsei penale, considerăm necesar de a dezvolta corespunzător toate principiile deja consfințite de legiuitorul autohton și a crea proceduri specifice în implementarea lor în toate procesele execuționale penale.

La fel, opinăm asupra faptului că lista principiilor dreptului execuțional penal este incompletă și, prin urmare, nu poate fi considerată a fi exhaustivă, or, pentru a intensifica procesul corecțional și a obține rezultate mai eficiente în realizarea scopului pedepsei penale, considerăm necesar de a completa lista exhaustivă cu principiile: 1) clasificării, 2) normalității, 3) responsabilității și 4) progresivității. Respectiv, este necesar de creat mecanisme corecționale corespunzătoare, pentru aplicarea conformă a acestor principii.

Capitolul 3 al tezei, intitulat „**Elementele esențiale ale sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate**”, este compus din patru paragrafe.

În acest compartiment al tezei au fost analizate mecanismele naționale de transfer regresiv al condamnatului în regim inferior ca grad de severitate, din punct de vedere al eficienței și oportunității utilizării acestora.

Studierea instituțiilor de transfer regresiv al condamnatului a fost și continuă să fie o preocupare actuală de cercetare. Cu toate acestea, părerile privind eficacitatea și oportunitatea transferului regresiv al condamnatului la un grad inferior de severitate sunt împărțite, în condițiile în care diferite forme de organizare a sistemului de justiție penală abordează în mod diferit problema transferului regresiv.

În fond, transferul regresiv al condamnatului într-un regim inferior ca grad de severitate reprezintă o formă de sancționare menită să asigure ordinea și disciplina în mediul penitenciar în cazul celor mai grave abateri disciplinare și celor mai periculoși condamnați.

Majoritatea sancțiunilor prevăzute de legislația execuțional penală autohtonă presupun modificarea substanțială a modului și condițiilor de executare a pedepsei, prin transferarea regresivă fie într-un regim imediat inferior ca grad de severitate, fie plasarea pe o perioadă relativ scurtă în condiții severe, cu restricționarea corespunzătoare a majorității beneficiilor avute în condiții generale. În consecință, regimul de detenție se înrăutățește doar din cauza comiterii unor abateri disciplinare, care nu neapărat demonstrează atitudinea neglijentă față de procesul educativ inițiat.

Sancțiunile regresive deși se consideră cele mai aspre forme de sancționare, reprezintă în același timp, cele mai eficiente măsuri de reacție în privința condamnaților care manifestă constant o conduită neregulamentară și influențează negativ pe ceilalți condamnați aflați pe calea corijării. Pe de altă parte, transferul regresiv al condamnatului pe un termen îndelungat poate să aibă un efect exact invers, deoarece condamnatul va fi împăcat cu gândul că următorul eventual transfer progresiv poate avea loc doar după trecerea unei perioade destul de îndelungate sau va conștientiza într-un moment că alte forme de sancționare nu pot fi mai aspre decât cea deja primită, ceea ce îl va încuraja să nu respecte regimul de detenție în continuare [15, pag. 195-196].

Analizând practica disciplinară a altor state membre ale Consiliului European, putem ajunge la concluzia că majoritatea acestora, cu excepția celor care au fost anterior parte a Uniunii Sovietice, nu au sancțiuni disciplinare care presupun modificarea regresivă a modului și condițiilor de executare a pedepsei, cu excepția sancțiunii cu izolare disciplinară, care se aplică pe un termen relativ scurt, în funcție de politica punitivă a fiecărui stat.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în repetate rânduri a statuat că un regim de

securitate special (sever) poate fi impus și menținut numai în baza unei evaluări individuale de risc a fiecărui condamnat și nu poate fi aplicat pentru mai mult decât este strictamente necesar [8, §280]. La fel, potrivit Regulilor Nelson Mandela, privațiunea de libertate și alte măsuri care rezultă din izolarea persoanelor de lumea exterioară sunt agravate de privarea acestor persoane de dreptul la autodeterminare prin privarea lor de libertate. Drept urmare, sistemul penitenciar, cu excepția cazurilor de izolare justificată sau aplicare a izolării pentru menținerea disciplinei, nu trebuie să agraveze suferința specifică într-o atare situație [4, reg. 3], iar restricțiile aplicate persoanelor private de libertate trebuie să fie minim necesare și proporționale obiectivului legitim pentru care au fost impuse [32, reg. 3].

În așa fel, se poate concluziona că practica actuală de aplicare a unor sancțiuni disciplinare care are drept consecință transferul regresiv al condamnatului în condiții mai restrictive, nu este bazată pe evaluarea personalității condamnatului. Deși această regresie este una legitimată, ea nu întotdeauna este proporțională în raport cu scopul general urmărit și, în mare măsură, dăunează procesului corecțional inițiat în privința acestui condamnat. Or, sancțiunea disciplinară aplicată condamnatului nu trebuie să aibă automat un efect regresiv al regimului de executare, ci să restricționeze pe o perioadă relativ scurtă exercitarea unor drepturi care nu au un caracter absolut și care nu sunt indispensabile pentru detenția persoanei.

La fel, se apreciază că tipul sancțiunii disciplinare ce urmează a fi aplicat în privința condamnatului trebuie să fie direct proporțional nu doar cu fapta comisă de acesta, ci și cu nivelul de pericol pe care îl prezintă sau, mai bine spus, cu gradul de influență ce trebuie exercitat în privința lui, astfel încât pedeapsa disciplinară să aibă un efect educativ, or, răspunderea disciplinară trebuie să fie strict individualizată.

De asemenea, în cadrul capitolului 3, a fost cercetată detaliat componenta de bază a sistemului progresiv de executare a pedepsei precum este transferul progresiv al condamnatului într-un regim superior ca grad de severitate, în care condamnatul este „remunerat” pentru efortul lui constant în procesul de resocializare, prin mișcarea progresivă și etapizată din condiții mai severe, în condiții mai puțin severe, inclusiv cu acordarea unei destinderi corespunzătoare a libertății de mișcare atât în interiorul penitenciarului, cât și în afara acestuia.

Transferul progresiv este o instituție ce permite deținutului să se adapteze singur la o viață normală, fiind responsabil personal de deciziile execuțional penale care îl vizează direct, datorită comportamentului și atitudinii adoptate pe parcursul detenției. Existența posibilității reale de a-și îmbunătăți propriile condiții de detenție și a lărgi oferta de activități, inclusiv posibilitatea de a munci în afara instituției penitenciare, reprezintă o motivație puternică pentru orice condamnat, mai cu seamă, pentru cei cu pedepse lungi sau foarte lungi.

Modificarea progresivă a condițiilor de detenție reprezintă un proces foarte complicat din punct de vedere al practicii penitenciare, deoarece presupune o analiză detaliată a personalității condamnatului, pentru a determina nivelul lui de corecție și, în același timp, de accepție a regimului de detenție impus anterior. Cu toate acestea, legiuitorul Republicii Moldova a preferat să simplifice acest proces, instituind termene-limite de aflare în regimul inițial, care, odată expirate, impun transferul progresiv al condamnatului în regim comun de deținere (a se vedea art. 249 alin. (2), 250 alin. (2) și 250 alin. (2) Cod de executare). Prin urmare, transferul progresiv al condamnatului în regimul comun a devenit o chestiune automată, care se realizează indiferent de eforturile de resocializare a condamnatului, iar acest formalism nu are cum să motiveze condamnații să se implice plener în procesul educațional [18, pag. 31].

Opinăm că transferul automat al deținutului într-un regim mai destins nu oferă pârghii motivaționale personalului penitenciar în procesul corecțional. Or, în acest caz, nu este necesar ca deținutul să depună vreun efort pentru a beneficia de destinderea regimului, fiind suficient doar să curgă termenul stabilit de lege. Această procedură de transfer progresiv nu încurajează deținutul să adopte o conduită corespunzătoare și să execute planul individual de executare a pedepsei stabilit pentru acesta.

O altă problemă privind transferul progresiv al condamnatului în regim de resocializare este lipsa criteriilor clare de determinare a necesității sau oportunității unui astfel de transfer. În opinia noastră, la determinarea perioadei când condamnatul poate fi transferat în regim de resocializare în limita termenului stabilit de lege, trebuie luate în considerare următoarele criterii:

- a) pericolul pe care îl prezintă persoana condamnată;
- b) conduita pe parcursul executării pedepsei;
- c) atitudinea față de infracțiunea comisă;
- d) participarea la activitățile din Planul individual de executare a pedepsei.

La stabilirea criteriilor de transfer în regim de resocializare, personalul penitenciar implicat în procesul de evaluare a condamnatului trebuie să utilizeze instrumentele și metodele de evaluare psihologică și socială aprobate în mod corespunzător, precum și orice informație proprie sistemului administrației penitenciare sau cea parvenită de la alte autorități/organe. Dacă în procesul de evaluare a condamnatului se constată că aflarea în continuare în regim comun nu este oportună, personalul penitenciar care a efectuat evaluarea ar trebui neapărat să propună comisiei penitenciarului transferul condamnatului în regim de resocializare, iar decizia în acest sens trebuie luată cât mai curând posibil.

Considerăm la fel că discreția comisiei penitenciare trebuie redusă la maxim, astfel încât în caz de întrunire a condițiilor de transfer progresiv, această comisie să nu poată adopta o altă

soluție decât de a decide transferul propriu-zis al condamnatului în condiții mai blânde. În orice caz, la adoptarea deciziei privind transferul condamnatului în regim progresiv comisia penitenciarului trebuie să-și exercite competențele stabilite cu bună-credință, în interesul scopului general al pedepsei penale.

De asemenea, în cadrul acestui capitol a fost elucidată importanța și rolul dreptului de deplasare fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului, care adesea este privit drept o fază plenară de executare a pedepsei.

Modificarea progresivă a regimurilor de detenție oferă posibilitatea personalului penitenciar să aplice instituții suplimentare ale sistemului progresiv, care diferențiază modul de executare a pedepsei și oferă condamnatului o libertate mai mare de mișcare atât în interiorul penitenciarului, cât și în afara lui. Astfel, unul din aceste instituții este institutul dreptului de deplasare fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului, unde condamnatul poate ieși neînsoțit din penitenciar pentru participarea la munci sau învățământ.

Din perspectiva istorică, deplasarea condamnaților fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului, ca modalitate de organizare a deplasării lor la/de la locul de muncă, a fost determinată inițial doar de prestarea unei activități economice sau de alt tip de „producție” în interesul instituțiilor penitenciare. În același timp, conținutul său s-a îmbogățit prin extinderea tipurilor de muncă prestată și prin includerea în el a unor forme de cazare a condamnaților (în interiorul instituției sau în afara ei), motiv pentru care chiar și în acest cadru îngust, conținutul său a depășit dincolo de scopul inițial pentru care a fost instituit [40, pag. 8].

Modificarea condițiilor de muncă prin oferirea unei libertăți de mișcare condiționate de amplasarea locului de muncă, pe lângă rolul economic pozitiv datorită extinderii ofertelor de muncă, are și un rol important de resocializare, datorită faptului că persoana condamnată interacționează permanent cu lumea exterioară și se distanțează de regimul zilei aplicabil în privința restului persoanelor deținute. Odată cu acordarea dreptului de deplasare fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului, condamnatul își extinde posibilitățile de a-și ordona și soluționa propriile chestiuni cotidiene datorită destinderii libertății de mișcare, iar, în unele cazuri, și datorită majorării profitului obținut în urma prestării muncii ca urmare a angajării la un loc de muncă mai bine plătit. Toate aceste extinderi au un rol pozitiv atât pentru persoana condamnată, cât și pentru familia sa. Astfel, acordarea dreptului de deplasare fără escortă sau însoțire trebuie încurajată, deoarece reprezintă un instrument extrem de eficient de resocializare și servește exemplu puternic pentru restul populației penitenciare.

În încercarea de a preveni riscul acordării dreptului de deplasare fără escortă persoanelor periculoase, legiuitorul autohton a stabilit restricții de aplicare a acestui drept. Astfel, dreptul de

deplasare fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului nu poate fi aplicat persoanei condamnate: 1) care a săvârșit o infracțiune ce constituie recidivă periculoasă sau deosebit de periculoasă; 2) care a săvârșit o infracțiune deosebit de gravă sau excepțional de gravă; 3) care are sancțiuni disciplinare nestinse; 4) pentru infracțiune intenționată, săvârșită în perioada executării pedepsei; 5) care este bolnavă de tuberculoză în formă contagioasă; 6) care nu a urmat tratamentul complet al bolii venerice, alcoolismului, toxicomaniei, narcomaniei; 7) care suferă de tulburări psihice, ce nu exclud responsabilitatea [12, art. 216 alin. (3)].

Deși restricțiile impuse pot fi considerate obiective, suntem de părerea că generalizarea lor nu este justificată, deoarece nu oferă pârghii suficiente personalului penitenciar să analizeze individual fiecare caz, iar categoriilor condamnaților incluși în lista de restricții nu li se oferă cel puțin „speranța legitimă” în acordarea acestui drept. Lipsa „speranței” are un efect descurajator considerabil pentru categoriile respective de condamnați și scade șansa de realizare a scopului pedepsei penale [16, pag. 26].

În acest sens, opinăm asupra importanței revizuirii celor șase condiții de eligibilitate a condamnatului pentru a beneficia de acest drept și, în special, a listei celor șapte restricții mult prea rigide, impunerea cărora nu are la bază un fundament rațional. Considerăm că dreptul discreționar al administrației penitenciare la acordarea dreptului de deplasare fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului trebuie să fie condiționat numai de executarea unei fracții minime din pedeapsa stabilită și de rezultatele evaluării efectuate de către personalul de specialitate. Metodele utilizate de către personalul evaluator trebuie să fie bazate pe rezultatele și standardele fundamentate științific. Personalul implicat în procesul de evaluare trebuie să se perfecționeze periodic, iar sistemul administrației penitenciare să ofere posibilitatea acestei perfecționări, pentru a furniza rezultate cât mai precise.

Chiar dacă dreptul de deplasare fără escortă sau însoțire este adesea considerat drept o ultima fază execuțional penală, odată cu acordarea acestui drept procesul educativ nu trebuie finalizat iar aplicarea programelor educative trebuie să continue. Evident, oferta programelor va fi adaptată la noile condiții de executare a pedepsei, fiind prioritizate programele de pregătire pentru libertate a condamnaților. De asemenea, având în vedere că o mare parte a timpului este dedicată muncilor remunerate și neremunerate în care este implicată această categorie de persoane, angajații din subdiviziunile educative trebuie să fie flexibili și să aplice programele de resocializare în așa măsură încât să nu încarce disproporțional programul zilnic al condamnatului.

Capitolul 4 al tezei, intitulat „**Evaluarea, planificarea și repartiția condamnaților în cadrul sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate**”, este compus din 4 paragrafe.

În acest capitol au fost analizate particularitățile cu privire la instrumentele de evaluare disponibile pentru personalul de specialitate implicat în procesul de evaluare a condamnaților, precum și tipurile de rezultate care oferă aceste instrumente. De asemenea, în cadrul cercetării, au fost analizate categoriile de riscuri și nevoi ale condamnaților - circumstanțe esențiale pentru panificarea corespunzătoare a executării pedepsei.

Etapă inițială de executare a pedepsei reprezintă, probabil, cea mai importantă și, în același timp, cea mai complicată etapă a procesului corecțional penal. În această etapă are loc procesul de evaluare și planificare inițială a executării pedepsei, care are drept scop identificarea factorilor de risc și nevoilor individuale ale condamnatului, identificare ce permite asigurarea planificării progresive a executării pedepsei, prin prisma scopului general de resocializare a condamnatului. Deși etapa de evaluare și etapa de planificare se află într-o legătură strânsă și interdependentă, trebuie totuși de separat aceste două procese inițiale ale executării pedepsei pentru că rezultatele furnizate de fiecare etapă au instrumente și tactici diferite, chiar dacă se ghidează de un scop comun.

Conform Regulilor Penitenciare Europene, la plasarea în detenție, persoanele deținute vor fi evaluate pentru a se stabili dacă reprezintă un risc pentru siguranța celorlalți deținuți, a personalului din penitenciare, a vizitatorilor sau chiar pentru ele însele [32, reg. nr. 16, c) și 52]. Această cerință rezidă din necesitatea planificării corecte a modului și condițiilor de executare a pedepsei, precum și clasificării corespunzătoare a condamnaților pentru etapa inițială a fazei execuțional penale, asigurându-se astfel aplicarea celor mai potrivite măsuri de siguranță, în raport cu pericolul real pe care îl prezintă persoana deținută.

Determinarea inițială a nivelului de siguranță și a gradului de vulnerabilitate a persoanei plasate în detenție este extrem de importantă, deoarece poate preveni survenirea unor incidente de siguranță, atât pentru mediul penitenciar, cât și pentru această persoană privită individual. Astfel, evaluarea inițială este extrem de necesară nu doar pentru sistemele corecționale progresive, dar și pentru orice sistem corecțional, în special, pentru cel în care condamnații se dețin în dormitoare comune cu capacități mari și se află într-o relaționare nesupravegheată o bună parte a timpului lor liber.

Evaluarea individuală a condamnatului are drept scop primordial stabilirea unor programe individuale de resocializare și planificarea progresivă a executării pedepsei, proces care trebuie să fie repetat pe parcursul întregii durate a pedepsei, în scopul ajustării și actualizării datelor obținute în cadrul evaluării. Chiar dacă etapele ulterioare ale evaluării pot fi mai puțin complexe decât cea inițială, este important să se identifice toți factorii care împiedică resocializarea condamnatului sau îngreunează acest proces [17, pag. 300].

Există o mare varietate de instrumente de evaluare a riscurilor disponibile în diferite jurisdicții pentru utilizarea lor practică. Totuși, acestea necesită niveluri de calificare foarte diferite. Formulările de evaluare a riscurilor mai tradiționale constau în general din cel mult 10-12 elemente și se bazează pe elemente de fapt care pot fi extrase din dosarele instanțelor sau dosarelor personale și necesită o interpretare minimă de către personalul instruit în utilizarea lor [5].

Cu toate acestea, trebuie să ținem cont că nicio evaluare nu poate oferi rezultate precise. În toate cazurile vor exista erori în concluziile evaluării, care, în mare măsură, depind atât de cantitatea datelor furnizate/colectate, cât și de calitatea lor. Cu toate acestea, această marjă probabilă de eroare nu trebuie să descurajeze în a utiliza rezultatele acestei evaluări, pentru că, chiar cu această marjă, evaluarea oferă un tablou suficient de precis pentru a determina volumul și cantitatea intervențiilor necesare de a fi planificate.

Conform actelor normative interne ale Administrației Naționale a Penitenciarelor [29, pct. 4 din Anexa nr. 1], identificarea nevoilor și riscurilor se efectuează prin evaluarea multidisciplinară, pe trei paliere: educativ, psihologic și social. Astfel, riscurile care prezintă persoanele deținute se clasifică în felul următor:

a) *risc pentru siguranța comunității și buna funcționare a penitenciarului*: risc de evadare, risc de pericolozitate (ex: risc pentru siguranța celorlalți condamnați, a angajaților instituției penitenciare și/sau a altor persoane cu care condamnatul poate intra în contact pe parcursul executării pedepsei privative de libertate etc.);

b) *riscul recăderii în infracționalitate*: riscul de recidivă;

c) *riscul privind siguranța și funcționarea individuală*: risc de victimizare, risc de autoagresiune, risc de suicid, risc de recădere în comportamente adictive [29, pct. 5 din Anexa nr. 1].

De asemenea, în cadrul capitolului 4 a fost analizat în detaliu actualul mecanism autohton de planificare a pedepsei, din perspectiva corespunderii lui cu sistemul progresiv de executare a pedepsei. De asemenea, s-a analizat practica internațională în materia planificării pedepsei, în scopul identificării și formulării unor propuneri de îmbunătățire a actualului proces de planificare a pedepsei. La fel, a fost desfășurat un sondaj sociologic în rândul personalului penitenciar implicat în procesul de planificare a pedepsei, astfel încât să fie identificate problemele practice care persistă în actualele reglementări și proceduri operaționale ale sistemului administrației penitenciare.

Detenția persoanelor condamnate trebuie organizată în așa fel încât să asigure realizarea scopului pedepsei penale în măsura în care această pedeapsă a fost aplicată de către instanța de judecată, iar pentru atingerea acestui scop, procesul corecțional trebuie să fie organizat într-un mod

planificat în corespundere cu nevoile și riscurile identificate în procesul de evaluare individuală. La fel, locul de executare a pedepsei trebuie să fie sigur, deoarece orice detenție cauzează *per se* suferințe serioase persoanei deținute, iar dacă aceste suferințe vor fi amplificate de mediul înconjurător periculos, procesul corecțional nu va avea efectul scontat.

Conform Recomandării Rec(2003)23, planurile de punere în aplicare a pedepselor trebuie să fie folosite pentru a oferi o abordare sistematică, în special în vederea evoluției progresive a deținutului în cadrul sistemului penitenciar în condiții din ce în ce mai puțin restrictive, până la o etapă finală, care, în mod ideal, ar fi petrecută într-un mediu deschis, de preferat în cadrul comunității, precum și pentru a asigura condiții și măsuri de supraveghere care să favorizeze o viață conform legii și adaptarea la comunitate, după o liberare condiționată [33, pct. 10].

Potrivit lui Burciu N., cel mai bun instrument pentru a adapta executarea pedepsei la caracteristicile personale și la gradul de pericolozitate a deținutului este planul de executare a pedepsei [20, pag. 59]. Profesoara Ciuchi O. consideră că prin intermediul activității de planificare se realizează așa-numitul management al executării pedepsei, care este un proces continuu de evaluare, planificare și reevaluarea a pedepsei. Astfel, autoarea consideră că planificarea executării pedepsei, accentuează oportunitățile de intervenție în cadrul programelor de resocializare, în funcție de nevoile individuale ale condamnaților și oferă repere pentru intervenția post-liberatorie [11, pag. 229].

Baza unei politici penale, care vizează reintegrarea deținuților în societate, o reprezintă Planul individual de executare a pedepsei, în cadrul căruia trebuie să fie evaluate riscurile și nevoile deținutului în ceea ce privește îngrijirile medicale, activitățile zilnice, munca, exercițiile fizice, formarea profesională și contactele deținutului cu familia și exteriorul. Acest principiu de bază al științei penologice a fost recunoscut și afirmat în declarațiile provenite de la cele mai înalte autorități politice din Europa și din lume [9, pct. 10 din Opinia concordantă a judecătorilor Pinto Dâde Albuquerque și Turković].

Învederat este faptul că orice activitate de durată necesită o planificare amplă și minuțioasă, pentru a consolida eforturile în atingerea rezultatului scontat. În cazul pedepselor penale, rezultatul final scontat este resocializarea condamnatului. În acest scop, de către personalul penitenciar autohton sunt utilizate diverse instrumente de planificare individuală a executării pedepsei, fiind orientate să organizeze executarea pedepsei cât mai eficient și să răspundă nevoilor individuale pe tot parcursul detenției.

Implementarea în cadrul practicii autohtone a planificării individuale a executării pedepsei s-a realizat treptat, odată cu adoptarea, în anul 2006, de către Guvernul Republicii Moldova a noului Statut al executării pedepsei de către condamnați.

Pentru prima dată, cu suportul misiunii NORLAM, în anul 2007, în cadrul penitenciarelor nr. 4 – Cricova și 9 – Pruncul, a fost pilotat Programul individual cu privire la planificarea executării pedepsei penale a deținutului. Conform reglementărilor la acel moment, programul individual cu privire la planificarea executării pedepsei penale a deținutului urma a fi elaborat pentru fiecare deținut, indiferent de termenul de executare a pedepsei, infrațiunea comisă sau alte particularități ale acestuia [30, pct. 1 din Anexă].

În anul 2018, procesul de planificare individuală a pedepsei a fost modificat conceptual prin implementarea Planului individual de resocializare, în baza căruia se întocmește programul individual de executare a pedepsei. Potrivit noțiunii reglementate în Ordinul directorului Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 34/2018, Planul individual de resocializare a condamnatului adult reprezintă un ansamblu de activități și/sau programe, stabilite de către o echipă multidisciplinară, în funcție de nevoile și riscurile identificate în procesul de evaluare și care sunt obligatorii pentru fiecare condamnat adult [29, pct. 2 sbp. 6) din Anexa nr. 1].

Recent, art. 3 din CEDO a fost interpretat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în sensul obligației pozitive de a promova resocializarea condamnaților, în special prin a propune fiecăruia dintre aceștia un plan individualizat de executare a pedepsei sale. În aceste condiții, se va considera că un stat și-a îndeplinit obligațiile care decurg din art. 3 atunci când acesta a asigurat condiții de detenție și mecanisme, măsuri sau tratamente care să permită resocializarea deținutului pe viață, chiar și în cazul în care acesta nu a făcut suficiente progrese în vederea resocializării sale pentru a fi posibil să se concluzioneze că pericolul pe care îl reprezintă pentru societate a scăzut atât de mult încât acesta poate solicita punerea sa în libertate [10, § 111].

Aceste constatări ale Curții sunt de o semnificație deosebită în dreptul penitenciar, odată ce art. 3 CEDO a fost interpretat în sensul obligației pozitive de a crea condiții și mecanisme pentru promovarea resocializării deținutului. Astfel, Planul individual al executării pedepsei poate fi considerat un veritabil mijloc de garantare a respectării drepturilor deținuților prin crearea condițiilor de progresie etapizată în sensul resocializării graduale a acestora pe parcursul executării pedepsei.

La fel, în acest capitol au fost analizate principalele instrumente de clasificare și repartizare a condamnaților în cadrul unui sistem progresiv de executare a pedepsei. Astfel, au fost studiate opiniile doctrinare cu privire la eficiența procesului de clasificare, precum și felurile clasificării condamnaților în dreptul execuțional penal. De asemenea, au fost examinate criteriile suplimentare de clasificare a condamnaților aplicate de către personalul penitenciar, pe lângă cele expres reglementate de Codul de executare și a fost realizat un sondaj sociologic în rândul personalului penitenciar, pentru identificarea deficiențelor actului sistem autohton de clasificare a

condamnaților.

Rolul clasificării este adesea subestimat în sistemul celular de executare a pedepsei unde repartizarea condamnaților nu este o chestiune principală, deoarece detenția se asigură în camere individuale, pe când în sistemele comune de executare a pedepsei, clasificarea condamnaților este una din cele mai importante activități ale personalului penitenciar, deoarece întreaga siguranță penitenciară depinde de corectitudinea clasificării și repartizării persoanelor condamnate în interiorul penitenciarului.

În literatura de specialitate au fost formulate mai multe opinii cu privire la conceptul clasificării condamnaților, iar diferiți autori au abordat acest concept în funcție de mai mulți factori precum: tipul clasificării; subiectul care efectuează clasificarea; scopul clasificării sau criteriile de clasificare.

Totuși, majoritatea autorilor împărtășesc opinia că în cadrul procesului de clasificare este necesar de evaluat personalitatea condamnatului ținând seama de eventualul pericol social pe care acesta îl prezintă [41, pag. 230].

Studierea caracteristicilor personalității unui criminal a început la sfârșitul secolului trecut. Să remarcăm lucrările unor oameni de știință precum Lombroso C., Tarkovskaya P., Gernet M. și alții. De exemplu, Bekhterev Yu. a subliniat că studiul personalității ar trebui să preceadă influența penitenciarului asupra condamnatului și să pătrundă în toate legăturile corecției, asigurând soluționarea următoarelor sarcini:

- clasificarea corectă în cadrul aceleiași instituții corecționale;
- stabilirea unui regim adecvat pentru fiecare categorie de condamnat;
- organizarea rezonabilă a proceselor de muncă;
- organizarea oportună a activităților școlare și extrașcolare;
- evaluarea corectă a rezultatelor influenței penitenciare;
- îmbunătățirea calificărilor pedagogice ale instituțiilor penitenciare [36].

Regulile Nelson Mandela conferă un rol deosebit procesului de clasificare a condamnaților, considerându-se că acesta reprezintă un element indispensabil al unui sistem execuțional penal unde condamnații beneficiază cel puțin de un tratament minim necesar pentru a fi respectată demnitatea umană. Așadar, conform regulii 93, scopul clasificării trebuie să fie:

(a) separarea de ceilalți a deținuților în cazul cărora există probabilitatea exercitării influenței negative din motivul antecedentelor sale penale sau al caracterului lor;

(b) divizarea deținuților în categorii pentru a facilita tratamentul lor în scopul reabilitării lor sociale [4, reg. 93].

Suplimentar, conform regulii nr. 17.2 din Regulile penitenciare europene, unul din scopurile de bază ale clasificării este necesitatea de a oferi regimuri potrivite tuturor condamnaților [32]. O clasificare adecvată poate permite divizarea condamnaților conform nivelului de securitate potrivit riscului și necesităților individuale ale fiecărui condamnat în așa fel încât măsura de siguranță mai severă să nu fie aplicată fără vreo necesitate rezonabilă.

Așadar, la clasificarea condamnatului, personalul penitenciar se va ghida de principiul necesității și proporționalității, astfel încât să nu se admită vreo repartizare nerezonabilă și nepotrivită riscurilor individuale ale condamnatului.

Sistemul autohton de cazare a condamnaților în camere cu capacități mari (așa-numitele „baracuri”), îngreunează considerabil efortul de a influența pozitiv condamnatul și a-l determina să-și revizuiască comportamentul antisocial. În aceste condiții, soluția cea mai potrivită pentru a dezvolta o relaționare pozitivă între personalul penitenciar și persoanele condamnate este abordarea unui sistem adecvat de clasificare a condamnaților și repartizarea lor în grupuri omogene, care au necesități și riscuri similare. În același timp, spațiile securizate trebuie destinate condamnaților care prezintă cel mai mare pericol pentru siguranța detenției și destabilizează ordinea în cadrul instituției penitenciare, detenția în aceste spații a persoanelor nou-sosite este contraproductivă, atâta timp cât ei nu prezintă risc real, iar cei cu risc eminent de pericol nu pot fi cazați în spații securizate deoarece acestea sunt ocupate de persoanele deținute în regim inițial.

În condițiile arhitecturale autohtone, un sistem de clasificare eficient poate fi soluția constrângerilor logistice legate de insuficiența spațiilor securizate, de aceea aplicarea unor instrumente de clasificare progresive este necesară nu doar pentru a asigura securitatea persoanelor deținute, dar și pentru a asigura resocializarea efectivă a lor.

Pornind de la scopurile pedepsei penale și ținând cont de avantajele pe care le oferă sistemul progresiv de executare a pedepsei în realizarea acestora, opinăm că actualele criterii de clasificare și repartizare a condamnaților ar trebui să fie revizuite în sensul creării unor precondiții pentru separarea condamnaților în funcție de conduita manifestată pe parcursul executării pedepsei, nu doar de gravitatea faptei comise. Cu toate acestea, criterii precum vârsta, sexul, statutul procesual etc., trebuie neapărat păstrate având în vedere caracterul obiectiv al acestora.

Astfel, considerăm necesar de a ține cont de următoarele criterii de clasificare la stabilirea modului și condițiilor de executare a pedepsei: (a) pericolul pe care îl prezintă persoana condamnată; (b) conduita pe parcursul executării pedepselor penale anterioare, precum și perioada aflării în detenție până la stabilirea regimului; (c) nevoile identificate cu luarea în considerare și a momentului eliberării din detenție; (d) disponibilitatea condamnatului de a participa la activități social-utile; (e) atitudinea față de infracțiunea săvârșită; (f) vârsta; (g) starea sănătății.

Ulterior însă, la schimbarea regimului de executare într-un regim progresiv, considerăm că trebuie luate în considerare următoarele criterii de clasificare (se recomandă întrunirea lor cumulativă): (a) manifestarea constantă a conduitei pozitive; (b) îndeplinirea măsurilor prevăzute în Planul individual de executare a pedepsei, cu excepția cazurilor când neîndeplinirea este cauzată de unele condiții neimputabile condamnatului; (c) respectarea regimului de executare a pedepsei; (d) lipsa pericolului de menținere a regimului aplicat sau care ar necesita transferul în alt regim regresiv.

În același timp, pentru transferul regresiv al condamnatului, propunem următoarele criterii alternative: (a) pericol pentru sine și/sau cei din jur; (b) nerespectarea regimului de executare a pedepsei; (c) refuzul îndeplinirii Planului individual de executare a pedepsei; (d) pregătirea, tentativa sau comiterea infracțiunii în perioada de executare a pedepsei; (e) manifestarea constantă a unui comportament negativ.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele științifice obținute în urma studiului efectuat constau în: 1) definirea și conturarea conceptului și reglementării juridice a sistemului progresiv de executare a pedepsei; 2) identificarea elementelor esențiale ale sistemului progresiv de executare a pedepsei și analiza rolului lor în eficientizarea procesului corecțional; 3) identificarea deficiențelor teoretico-practice în aplicarea instrumentelor de modificare progresivă a regimului de executare; 4) fundamentarea tezei precum că, pentru contextul autohton, soluția cea mai potrivită care poate să rezolve esențialmente problema violenței în mediul penitenciar este aplicarea unui sistem adecvat de clasificare a condamnaților; 5) elucidarea naturii juridice a mecanismului de evaluare, planificare, clasificare și repartizare a condamnaților în cadrul instituției penitenciare; 6) studierea experiențelor altor state privind modificarea progresivă a modului și condițiilor de executare a pedepsei; 7) elaborarea unor propuneri de modificare a cadrului normativ actual, în vederea îmbunătățirii capacității sistemului corecțional autohton de a reeduca persoanele condamnate.

Ca urmare a investigațiilor efectuate în procesul de redactare a tezei de doctorat, care s-au bazat pe analiza lucrărilor și cercetărilor realizate în privința conceptului de sistem progresiv de executare a pedepsei sau elementelor separate ale acestuia, pe analiza cadrului normativ execuțional penal autohton, precum și cel al altor state membre ale CoE cum ar fi: Germania, România, Letonia, Finlanda, Republica Cehă, Ungaria, Croația etc., am ajuns la următoarele **concluzii generale**:

1. Sinteza materialelor publicate la tema tezei atestă o lipsă de viziune unitară cu privire la conceptul sistemului progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate și a elementelor componente ale acestuia. Totuși, din perspectiva majorității autorilor, se concluzionează că sistemul progresiv de executare a pedepsei este considerat drept unul din cele mai de succes mecanisme de realizare a scopului pedepsei penale, deoarece țintește schimbarea conceptuală a comportamentului fiecărui condamnat și atitudinii sale față de valorile ocrotite de lege.

2. Ca urmare a cercetării efectuate, s-a conturat următoarea definiție: „*Sistemul progresiv de executare a pedepsei penale privative de libertate reprezintă o formă de organizare a procesului corecțional penal, care presupune modificarea, la necesitate, a modului și condițiilor de executare a pedepsei, în funcție de progresele sau regresele condamnatului în autoeducarea sa*”.

3. Reieșind din problemele care rezultă din practica actuală a stabilirii pedepsei în funcție de gravitatea faptei comise și a rigidității mecanismelor de schimbare a regimului de executare a pedepsei, se conturează următoarele deficiențe sistemice: (1) în condițiile existente este imposibil

să fie aplicată revizuirea regulată a modului în care persoana condamnată execută pedeapsa; (2) angajații care interacționează zilnic cu condamnații sunt unicii care le cunosc riscurile și nevoile, însă nu au putere decizională în vederea schimbării modului de executare a pedepsei; (3) există flexibilitate limitată în a interveni prompt și în a gestiona populația penitenciară.

4. Cercetarea cadrului normativ execuțional penal național denotă că forma de organizare a sistemului corecțional în RM poate fi considerată ca fiind cvasi-progresivă, deoarece transferurile de la un regim la altul *de jure* pot fi efectuate în baza reușitei avute pe parcursul detenției, însă *de facto* transferul are loc odată cu atingerea termenului-limită prevăzut de CE.

5. Potrivit prevederilor actuale ale CE, transferul regresiv este o consecință a abaterii disciplinare comise de condamnat, fără a se efectua în acest sens vreo evaluare a personalității acestuia. Deși respectiva regresie este una legitimă și se aplică în majoritatea statelor CSI, ea nu întotdeauna este proporțională în raport cu scopul general urmărit și, în mare măsură, dăunează procesului corecțional inițiat în privința acestui condamnat.

6. Mecanismul actual de transfer progresiv al condamnatului în regim comun sau de resocializare a devenit o chestiune automată, care se realizează indiferent de eforturile de resocializare a condamnatului. Acest formalism nu are cum să motiveze condamnații să se implice plenar în procesul educațional.

7. Sistemul actual de clasificare a deținuților este unul deficitar, iar criteriul de bază al separării condamnaților rămâne a fi gravitatea infracțiunii comise, nefiind astfel reglementate instrumente pentru separarea condamnaților periculoși sau cei care promovează subcultura criminală în rândul deținuților, ceea ce îngreunează considerabil efortul personalului instituțiilor penitenciare în reeducarea condamnaților care se află pe calea corijării.

8. Conform rezultatelor cercetării efectuate, se concluzionează că Planul individual de executare a pedepsei poate fi considerat principalul instrument educativ în cadrul procesului corecțional, care trebuie actualizat și revizuit în funcție de succesele sau insuccesele înregistrate în comportamentul și atitudinea condamnatului pe parcursul detenției.

9. Sistemul actual de cazare a deținuților în celule cu capacități mari (așa-numitele „baracuri”), îngreunează considerabil efortul de a influența pozitiv condamnații și a-i determina să-și revizuiască comportamentul antisocial. Astfel, soluția cea mai potrivită pentru contextul autohton este aplicarea unui sistem progresiv veritabil, unde deținuții sunt separați pe baza rezultatelor evaluării nevoilor și riscurilor individuale.

Problema științifică actuală care a fost soluționată în cadrul cercetării constă în următoarele: 1) elaborarea unui cadru conceptual al sistemului progresiv de executare a pedepsei ceea ce va eficientiza activitatea autorităților în instituirea sistemului progresiv la nivel național;

2) sistematizarea arsenalului de instrumente corecționale ale sistemului progresiv, care pot fi aplicate individual sau în ansamblu pentru eficientizarea procesului de resocializare a condamnatului; 3) identificarea deficiențelor sistemice ale procesului corecțional autohton și formularea unor propuneri de *lege ferenda* în soluționarea lor.

Ca urmare a sistematizării problemelor teoretico-practice identificate în procesul de cercetare a temei tezei de doctorat, se înaintează următoarele **propuneri** de modificare a cadrului normativ național:

1. De completat art. 166 alin. (1) CE cu următoarele principii: : 1) clasificare; 2) normalitate; 3) responsabilitate și 4) progresivitate.

2. La art. 216 CE, de abrogat alin. (3).

3. De completat art. 219 CE cu alineatele (4) – (6) cu următorul cuprins:

„(4) Individualizarea executării pedepsei constituie aplicarea unui tratament diferențiat condamnatului pe întreg parcursul executării pedepsei, realizată printr-un sistem flexibil de clasificare a condamnaților în baza evaluării acestora pentru identificarea nevoilor și riscurilor în scopul aplicării celor mai potrivite măsuri de intervenție și asigurare a securității.

(5) Individualizarea executării pedepsei fiecărui condamnat are loc prin aplicarea diferențiată a regimului de executare a pedepsei, măsurilor adecvate de intervenții și de asigurare a securității, activităților social-utile, de instruire, psihosociale și a altor activități ocupaționale, care trebuie să corespundă nevoilor individuale ale acestuia în vederea resocializării lui.

(6) Toate măsurile de intervenție stabilite în urma evaluării condamnatului se consemnează în Planul individual de executare a pedepsei, care se discută împreună cu condamnatul.”

4. De completat CE cu art. 242¹ cu următorul cuprins:

„**Art. 242¹**. Evaluarea condamnatului

(1) Evaluarea condamnatului reprezintă un proces bazat pe rezultatele cercetării detaliate a personalității, situației personale, comportamentului anterior, a motivelor și circumstanțelor săvârșirii infracțiunii, a factorilor personali și situaționali ce pot determina acțiuni cu pericolozitate pentru siguranța instituției penitenciare și/sau pentru societate, precum și a factorilor individuali care previn săvârșirea infracțiunii.

(2) În procesul de evaluare, personalul de specialitate se va conduce de rezultatele și standardele fundamentate științific. Personalul implicat în procesul de evaluare trebuie să se perfecționeze periodic, iar sistemul administrației penitenciare să ofere posibilitatea acestei perfecționări.

(3) Evaluarea inițială a condamnatului se realizează de către Structura de evaluare și planificare a pedepsei și se finalizează cu întocmirea Planului individual de executare a pedepsei.

(4) Evaluarea gradului de pericolozitate a condamnatului ia în considerare un eventual risc de violență, precum și orice risc de evadare și/sau recidivă.

(5) Procedura de evaluare a condamnaților se stabilește de Guvern.”

5. De completat CE cu art. 242² cu următorul cuprins:

„**Art. 242²**. Planul individual de executare a pedepsei

(1) Planul individual de executare a pedepsei este întocmit în scopul dezvoltării responsabilității condamnatului față de sine și comunitate, respectului față de normele sociale și schimbării comportamentului infracțional.

(2) Planul individual de executare a pedepsei va cuprinde măsurile de intervenție ce rezultă din evaluarea condamnatului și este obligatoriu pentru acesta.

(3) Condamnatul este informat, contra semnătură, despre măsurile cuprinse în Planul individual de executare a pedepsei și încurajat să le realizeze.

(4) Modalitatea de întocmire și actualizare în termenele prevăzute în prezentul cod, a Planului individual de executare a pedepsei, precum și alte proceduri aferente procesului de implementare a acestuia se stabilesc prin ordinul directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor.”

6. De completat CE cu art. 242³ cu următorul cuprins:

„**Art. 242³. Managementul pedepsei**

(1) Instituția penitenciară este responsabilă de asigurarea condițiilor pentru implementarea Planului individual de executare a pedepsei condamnatului și urmărește îndeplinirea măsurilor de intervenție planificate.

(2) Planul individual de executare a pedepsei se ajustează, în funcție de progresele sau regresele condamnatului pe parcursul executării pedepsei, astfel încât să ofere posibilitatea trecerii dintr-un regim restrictiv într-un regim mai puțin restrictiv de executare a pedepsei.

(3) Ajustarea Planului individual de executare a pedepsei se efectuează:

a) de regulă, anual;

b) în orice moment al executării pedepsei în baza rezoluției conducerii instituției penitenciare competente, când în procesul de executare a pedepsei sunt necesare schimbări esențiale (în special, schimbarea regimului de executare a pedepsei, întreprinderea măsurilor necesare pentru pregătirea eliberării din detenție).”

7. Excluderea sancțiunilor „transferarea condamnatului din regimul de resocializare sau, în cazul condamnatului la detențiune pe viață, din regimul înlesnit în regimul comun de deținere” (art. 246 alin. (1) lit. f) CE) și „transferarea condamnatului în regim inițial” (art. 246 alin. (1) lit. g) CE).”

8. Art. 246¹ CE de expus în următoarea redacție:

„**Art. 246¹. Individualizarea răspunderii disciplinare**

La aplicarea măsurilor disciplinare, se ține cont de următoarele circumstanțe care determină caracterul responsabilității persoanei condamnate care a comis încălcarea disciplinară:

a) concursul de împrejurări care au influențat comiterea încălcării disciplinare;

b) caracterul de pericolozitate și consecințele încălcării comise;

c) atitudinea condamnatului față de faptele imputate și conlucrarea cu personalul penitenciarului în cadrul procedurii disciplinare;

d) măsurile disciplinare aplicate anterior și cauza aplicării lor.”

9. Art. 247 de completat cu alin. (12) cu următorul cuprins

„(12) Dacă se constată că pe parcursul executării măsurii disciplinare s-a atins scopul răspunderii disciplinare, conducerea instituției penitenciare poate suspenda condiționat pe un termen de cel mult 90 de zile executarea măsurii disciplinare.

10. De completat CE cu art. 251¹ cu următorul cuprins:

„**Art. 251¹. Transferul în regim progresiv**

(1) Transferul condamnatului în regim progresiv poate avea loc în rezultatul ajustării Planului individual de executare a pedepsei, dacă condamnatul:

a) manifestă constant o conduită bună;

b) a îndeplinit integral, până la momentul ajustării Planului individual de executare a pedepsei, măsurile prevăzute de acesta sau nu le-a îndeplinit din motive ce nu-i pot fi imputate;

c) respectă condițiile regimului de executare în care este plasat;

d) nu prezintă pericol care ar menține regimul existent sau care l-ar plasa în alt regim

regresiv.

(2) Regimul de executare a pedepsei poate fi schimbat progresiv după executarea a cel puțin 1/5 din termenul de pedeapsă. Această reglementare se aplică corespunzător pentru toate regimurile progresive de executare a pedepsei care urmează. În cazul schimbării regresive a regimului de executare a pedepsei, termenul calculat conform prevederilor prezentului alineat, curge din nou.

(3) Dacă în procesul de evaluare a condamnatului se constată că aflarea în continuare în regim comun nu este oportună, personalul penitenciar care a efectuat evaluarea propune comisiei penitenciarului transferul condamnatului în regim de resocializare.”

11. De completat CE cu art. 251² cu următorul cuprins:

„**Art. 251².** Transferul în regim regresiv

(1) Transferul condamnatului în regim regresiv poate fi efectuat în orice moment al executării pedepsei, dacă condamnatul întrunește cel puțin una din următoarele condiții:

- a) prezintă pericol pentru sine și/sau cei din jur;
- b) nu respectă condițiile regimului de executare în care este plasat;
- c) refuză îndeplinirea Planului individual de executare a pedepsei;
- d) a săvârșit sau a planificat o infracțiune în perioada de executare a pedepsei;
- e) manifestă constant un comportament negativ.”

(2) Decizia de transfer regresiv se comunică condamnatului contra semnătură neîntârziat și poate fi contestată în conformitate cu art. 473¹ din Codul de procedură penală. Contestarea depusă nu suspendă executarea deciziei.”

12. Art. 91 alin. (1) CP de expus în următoarea redacție:

„(1) Persoanei condamnate la pedeapsa închisorii sau detențiunii pe viață i se poate aplica liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen dacă:

- a) execută pedeapsa în regim de resocializare/înlesnit;
- b) a reparat integral daunele cauzate de infracțiunea pentru care a fost condamnată, cu excepția cazului când dovedește că nu a avut nicio posibilitate să le îndeplinească;
- c) a executat fracția minimă din pedeapsă, conform prevederilor prezentului articol;
- d) se constată că corectarea ei este posibilă fără executarea deplină a pedepsei.

Persoana poate fi liberată, în întregime sau parțial, și de pedeapsa complementară.”

BIBLIOGRAFIE

1. 11st General Report on the CPT's Activities (2000) [Citat 06.09.2021]. Disponibil: <https://rm.coe.int/1680696a75>
2. 21st General Report on the CPT's Activities (2010-2011) [citat 28.05.2021]. Disponibil: <https://rm.coe.int/1680696a88>
3. *About the Norwegian Correctional Service* [Citat 01.04.2020]. Disponibil: <https://www.kriminalomsorgen.no/information-in-english.265199.no.html>
4. Ansamblul de reguli minime ale ONU pentru tratamentul deținuților adoptate prin Rezoluția Adunării Generale din 17 decembrie 2015 (Regulile Nelson Mandela). Disponibil: https://avp.ro/wp-content/uploads/2020/07/ansamblu_reguli_mnp.pdf
5. AUSTIN, J., *How Much Risk Can We Take? The Misuse of Risk Assessment in Corrections* In: Federal Probation Journal, Volume 70 Number 2, September 2006, p. 58–63;
6. CARP S., *Drept execuțional-penal. Ediției revăzută și adăugită*, Chișinău: Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare, 2016, 245 p.;
7. CARP S., OSADCII C. ȘI RUSU O., *Drept execuțional penal*, Chișinău, Tipogr. Academiei „Ștefan cel Mare, 2007, 447 p.;
8. Cauza *HARAKCHIEV și TOLUMOV* împotriva Bulgariei. Cererile nr. 15018/11 și 61199/12. Hotărârea CtEDO din 08.07.2014. [Citat 05.08.2021]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22appno%22:%5B%2215018/11%22%2C%22itemid%22:%5B%22001-145442%22%5D%7D>
9. Cauza *KHOROSHENKO* împotriva Rusiei. Cererea nr. 41418/04. Hotărârea CtEDO din 03.06.2015. [Citat 07.11.2021]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-156006%22%5D%7D>
10. Cauza *MURRAY* împotriva Regatului Țărilor de Jos. Cererea nr. 10511/1. Hotărârea CtEDO din 26.04.2016. [Citat 04.07.2020]. Disponibil: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-162614%22%5D%7D>
11. CIUCHI O., *Devianță și criminalitate într-o societate în tranziție*, Iași: Editura Lumen, 2011, 286 p. ISBN 978-973-166-250-3;
12. Codul de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2010, nr. 160-162, art. 584. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=134479&lang=ro#
13. CRUDU A., *Analiza principiilor sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate*. În: *Legea și Viața*. 2020, nr. 6-7(342-343), pp. 39-44. ISSN 2587-4365;
14. CRUDU A., *Analysis of progressivity, normality and responsibility principle in the progressive system of serving criminal sentences in the form of imprisonment*. În: *Международный пенитенциарный журнал*, no. 1, 2021, pp. 40-45;
15. CRUDU A., *Despre transferul regresiv al condamnatului într-un regim inferior ca grad de severitate*. În: *Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală*. 10-11 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: Tipografia Artpoligraf, 2021, pp. 192-203. ISBN 978-9975-158-17-6;
16. CRUDU A., *Dreptul de deplasare fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului – element al sistemului progresiv de executare a pedepsei penale*. În: *Legea și Viața*. 2020, nr.

1(S_ed.sp), pp. 25-27. ISSN 2587-4365;

17. CRUDU A., *Evaluarea condamnăților în scopul planificării progresive a executării pedepsei penale privative de libertate.* În: *Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI RM: științe juridice.* 2021, nr. 14, pp. 299-306. ISSN 1857-0976;

18. CRUDU A., *Practica unor state membre ale UE cu privire la transferul progresiv al condamnatului.* În: *Legea și Viața.* 2021, nr. 1(S_ed.3), pp. 31-33. ISSN 2587-4365;

19. CRUDU A., *Sistemul progresiv de executare a pedepsei – mecanism de realizare a scopului pedepsei penale.* În: *Legea și Viața.* 2020, nr. 2(S.Ed.sp), pp. 24-26. ISSN 2587-4365;

20. DROSU V., BURCIU N., *Detențiunea pe viață și liberarea condiționată înainte de termen în Republica Moldova,* Chișinău: Tipogr „Bons Offices”, 2017, 136 p. ISBN: 978-9975-87-272-0

21. FLOREA V., FLOREA L., *Drept execuțional penal,* Chișinău: Ed. ARC, 1999, 287 p.;

22. HØIDAL A., *Normality behind the Walls: Examples from Halden Prison,* În: *Federal Sentencing Reporter,* Vol. 31, No. 1, October 2018., pag. 58-66;

23. KAMERMAN J., *Negotiating Responsibility in the Criminal Justice System,* Illinois, 1998, 216 p.;

24. MACDONALD M., WEILANDT C., ș.a., *Throughcare pentru deținuții cu consum problematic de droguri: Un set de instrumente,* Birmingham, 81 p. [Citat 19.10.2020]. Disponibil: http://www.throughcare.eu/reports/throughcare_toolkit_romania.pdf

25. MANEA V., *Drept execuțional penal,* Note de curs, Tipografia Centrală, Chișinău, 2014, 744 p. ISBN: 978-9975-53-434-5;

26. MORARU V., CEPRAGA IG., Ș.A., *Ghid privind implementarea programului penitenciar de bază,* Institutul de Reforme Penale, Chișinău, 2009, 96 p.;

27. MURDOCH J., JIRICKA V., *Combaterea rețelilor tratamente în penitenciare: Manual pentru colaboratorii sistemului penitenciar privind prevenirea rețelilor tratamente în penitenciare (versiunea în limba română),* Chișinău, 2016, F.E.-P. „Tipografia Centrală”, ISBN 978-9975-53-708-7, 104 p.;

28. OANCEA I., *Drept execuțional penal,* București: Ed. All, 1996, 305 p.;

29. Ordinul directorului Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 34/2018 cu privire la aprobarea metodologiilor privind Planul individual de resocializare a condamnatului adult și Planul individual de resocializare a condamnatului minor. În: *Registrul actelor de dispoziție ale Administrației Naționale a Penitenciarelor;*

30. Ordinul directorului general al Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr. 183/2007 despre aprobarea Programului individual cu privire la planificarea executării pedepsei penale a deținutului. În: *Registrul actelor de dispoziție ale Administrației Naționale a Penitenciarelor;*

31. OSADCII C., *Diferențierea și individualizarea executării pedepsei închisorii,* Teza de doctor în drept, Chișinău, 2010, 205 p.;

32. Recomandarea CM/Rec(2006)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre referitoare la regulile penitenciare europene. Disponibil: <https://rm.coe.int/16804c8d9a>

33. Recomandarea Rec(2003)23 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind managementul de către administrația penitenciară a condamnaților pe viață și a celor pe termen lung, *Principii generale pentru gestionarea deținuților pe viață și a celor pe termen lung.* Disponibil: <https://www.ochrance.cz/uploads->

[import/ochrana_osob/Umluvy/vezenstvi/R_2003_23_management_of_life_sentence_and_long-term_prisoners.pdf](#)

34. БЕЛЯЕВ Н., *Избранные труды*, Санкт-Петербург, Изд-во: Юридический центр Пресс, 2003, 567 с.;

35. ОРЛОВ В., *Применение и отбывание уголовного наказания*, автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук, Москва, 2015, 56 с.;

36. *Рабочая книга пенитенциарного психолога* /Под ред. МОКРЕЦОВА А., ГОЛУБЕВА В., ШАМИСА А.- Москва, 1998 [Citat 29.07.2021]. Disponibil: <http://bouriac.ru/PB/PB0004.htm>

37. СКАКОВ А., *Прогрессивная система исполнения лишения свободы и ее отражение в новом законодательстве Республики Казахстан*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени доктора юридических наук, Рязань, 2004, 42 с.;

38. ТЕПЛЯШИН П., *Истоки и развитие английского тюремоведения: монография*. Красноярск: Сибирский юридический институт МВД России, 2005. 219 с.;

39. ТКАЧЕВСКИЙ Ю., *Прогрессивная система исполнения уголовных наказаний*, Москва: Изд-во «Зерцало», 1997, 144 с.;

40. УВАРОВ О., *Передвижение осужденных к лишению свободы без конвоя или сопровождения: проблемы и перспективы*. Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук” Томск, 2013, 24 с.;

41. ФИЛИМОНОВ В., *Общественная опасность личности преступника (Предпосылки, содержание, критерии)*, Томск: Изд-во ТГУ, 1970. – 278 с.;

42. ЮЖАНИН В., ГОРБАНЬ, Д., *Принцип прогрессивной системы отбывания наказания в виде лишения свободы*. В: *Исполнение наказания*, № 2 (123) февраль 2017, ст. 123-134.

LISTA PUBLICAȚIILOR AUTORULUI LA TEMA TEZEI

Articole în reviste științifice naționale și internaționale (8)

1. „Clasificarea și repartizarea condamnaților în cadrul unui sistem progresiv de executare a pedepsei”. În: Revista Națională de Drept. 2022, nr. 1(247), pp. 136-144.
2. „Planificarea progresivă a executării pedepsei penale privative de libertate”. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI RM: științe juridice. 2022, nr. 15, pp. 297-306.
3. „Evaluarea condamnaților în scopul planificării progresive a executării pedepsei penale privative de libertate”. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI RM: științe juridice. 2021, nr. 14, pp. 299-306.
4. „Analiza principiilor sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate”. În: Legea și Viața. 2020, nr. 6-7(342-343), pp. 39-44.
5. „Analysis of progressivity, normality and responsibility principle in the progressive system of serving criminal sentences in the form of imprisonment” // Международный пенитенциарный журнал, no. 1, 2021, pp. 40-45.
6. „Sistemul progresiv de executare a pedepsei - mecanism de realizare a scopului pedepsei penale”. În: Legea și Viața. 2020, nr. 1(337), pp. 31-34.
7. „Analiza juridică a mecanismului preventiv și compensator pentru detenția în condiții contrare art. 3 CEDO”. În: Legea și Viața. 2019, nr. 8(332), pp. 26-29.
8. „Permisiunea introducerii bunurilor personale de către persoanele deținute” În: Revista Institutului Național al Justiției. 2022, nr. 3(62), pp. 42-47.

Articole/teze în lucrările conferințelor (9):

1. „Răspunderea disciplinară a condamnaților la pedepse penale privative de libertate”. În: Realități și perspective ale învățământului juridic național: Culegerea comunicărilor. Vol.2, 1-2 octombrie 2019, Chișinău. Chișinău: CEP USM, 2019, pp. 238-244.
2. „Obligațiile negative ale statelor care rezultă din art.3 CEDO”. În: Statul, securitatea și drepturile omului în condițiile societății informaționale. 12-13 decembrie 2019, Chișinău. Chișinău: Tipografia Artpoligraf, 2020, pp. 438-446.
3. „Анализ принципов прогрессивности, нормальности и ответственности в прогрессивной системе отбывания уголовных наказаний в виде лишения свободы” В: Уголовно-исполнительная система на современном этапе и перспективы ее развития: сборник тезисов выступлений и докладов участников Международной научно-практической конференции, Рязань, 18–19 ноября 2020 года. Том 5. – Рязань: Академия права и управления Федеральной службы исполнения наказаний, 2020. – С. 235-240
4. „Sistemul progresiv de executare a pedepsei – mecanism de realizare a scopului pedepsei penale”. În: Legea și Viața. 2020, nr. 2(S.Ed.sp), pp. 24-26.
5. Dreptul de deplasare fără escortă sau însoțire în afara penitenciarului – element al sistemului progresiv de executare a pedepsei penale”. În: Legea și Viața. 2020, nr. 1(S_ed.sp), pp. 25-27.
6. „Despre transferul regresiv al condamnatului într-un regim inferior ca grad de severitate”. În: Statul, securitatea și drepturile omului în era digitală. 10-11 decembrie 2020, Chișinău. Chișinău: Tipografia Artpoligraf, 2021, pp. 192-203.

7. „Practica unor state membre ale UE cu privire la transferul progresiv al condamnatului”. În: *Legea și Viața*. 2021, nr. 1(S_ed.3), pp. 31-33.

8. „Scopurile clasificării condamnaților în cadrul unui sistem progresiv de executare a pedepsei”. În: *Legea și Viața*. 2022, nr. 1(S), pp. 40-42.

9. „Obligația pozitivă a statului de a acorda asistența medicală necesară persoanelor deținute”. În: *Protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii și securității publice*. Ediția a II-a, 8 decembrie 2022, Chișinău. Chișinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2022, pp. 366-371.

ADNOTARE

Crudu Alexandr. Rolul sistemului progresiv de executare a pedepselor privative de libertate în realizarea scopului pedepsei penale. Teză de doctor în drept. Chișinău, 2023.

Structura tezei: introducere, 4 capitole, concluzii și recomandări, bibliografie din 194 de titluri, 157 de pagini de text de bază, 7 anexe. Rezultatele obținute sunt publicate în 17 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: sistem progresiv, plan individual de executare a pedepsei, transfer progresiv, modificarea condițiilor de detenție, individualizare.

Scopul lucrării constă în studierea sistemului progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate, în special, a instrumentelor juridice ale unui sistem progresiv, în vederea aprecierii rolului acestui tip de organizare a procesului corecțional în realizarea scopului pedepsei penale, precum și înaintarea unor recomandări de îmbunătățire a cadrului normativ național.

Obiectivele cercetării: studierea doctrinei naționale și celei străine cu privire la sistemul progresiv de executare a pedepselor penale privative de libertate; analiza legislației naționale în partea ce ține de instrumentele de diferențiere a executării pedepsei; analiza principiilor sistemului progresiv; cercetarea științifică a formelor de individualizare a executării pedepselor penale privative de libertate; studierea principalelor mecanisme și instrumente ale sistemului corecțional prin care se asigură evoluția progresivă a condamnaților în perioada de executare a pedepsei; realizarea unui studiu de drept execuțional penal comparat al legislației altor state; identificarea soluțiilor pentru problemele practice cu care se confruntă personalul instituțiilor penitenciare; examinarea condițiilor de evaluare, planificare și repartizare a condamnatului în cadrul unui sistem progresiv; formularea concluziilor de ordin științifico-practic și înaintarea propunerilor de *lege ferenda*, rezultate din conținutul cercetării efectuate.

Noutatea și originalitatea științifică. Studiul reprezintă prima analiză complexă realizată la nivel național cu privire la instrumentele de executare progresivă a pedepsei penale privative de libertate în cadrul sistemului corecțional autohton. Cercetarea evidențiază necesitatea modernizării legislației execuțional penale pentru a asigura realizarea eficientă a scopului pedepsei penale prin modificarea conceptuală a modului și condițiilor de individualizare a executării pedepsei, oferind instrumente necesare funcționarilor implicați în procesul de resocializare a condamnatului.

Problema științifică soluționată constă în elaborarea unui cadru conceptual ce va permite îmbogățirea doctrinei execuțional penale autohtone în materia executării progresive a pedepselor penale privative de libertate, îmbunătățirea activității corecționale a personalului penitenciar și oferirea unor propuneri de *lege ferenda*, în vederea eficientizării procesului de resocializare a condamnaților.

Semnificația teoretică. Având în vedere complexitatea cercetării efectuate, în lucrare se oferă soluții teoretice și practice în implementarea principalelor mecanisme de punere în aplicare a sistemului progresiv de executare a pedepsei în contextul autohton. La fel, în teză sunt evidențiate problemele fundamentale ale autorității naționale care asigură punerea în executare a pedepselor penale privative de libertate, precum și soluțiile pentru depășirea acestora.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în oferirea unor generalizări ale materialului doctrinar cercetat și formularea recomandărilor practice pentru personalul sistemului administrației penitenciare în eficientizarea procesului corecțional.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele obținute în cadrul cercetării pot fi utilizate atât pentru instruirea studenților instituțiilor de învățământ, precum și pentru pregătirea profesională inițială și de perfecționare continuă a personalului instituțiilor penitenciare. La fel, concluziile studiului pot fi aplicate în practica funcționarilor publici cu statut special din cadrul sistemului administrației penitenciare în cadrul activității corecționale cotidiene.

АННОТАЦИЯ

Крудю Александр. Роль прогрессивной системы исполнения наказаний лишенным свободы в достижении цели уголовного наказания. Докторская диссертация. Кишинев, 2023.

Структура диссертации: введение, 4 главы, выводы и рекомендации, библиография из 194 источников, основной текст 157 страниц, 7 приложений. Результаты опубликованы в 17 научных статьях.

Ключевые слова: прогрессивная система, индивидуальный план исполнения наказаний, прогрессивный перевод, изменение условий содержания, индивидуализация.

Цель работы состоит в изучении прогрессивной системы исполнения наказаний в виде лишения свободы, в особенности ее правовых инструментов, чтобы оценить роль данного вида организации исправительного процесса в достижении цели уголовного наказания, а также представление рекомендаций по совершенствованию нормативной базы.

Задачи работы: изучение отечественной и зарубежной доктрины о прогрессивной системе исполнения наказаний; анализ национального законодательства в части, касающейся инструментов дифференциации исполнения наказания; изучение принципов прогрессивной системы; научное исследование форм индивидуализации исполнения уголовных наказаний; изучение основных механизмов и инструментов уголовно-исполнительной системы, обеспечивающих прогрессивную эволюцию осужденных в процессе исполнения наказания; проведение сравнительного исследования уголовно-исполнительного права с законодательством других государств; идентификация решений практических проблем, с которыми сталкиваются работники пенитенциарной системы; изучение условий оценки, планирования и распределения осужденных в рамках прогрессивной системы; формулирование научно-практических выводов и представления предложений по изменению закона, вытекающих из содержания проведенного анализа.

Научное новшество и оригинальность. Исследование представляет собой первый проведенный на национальном уровне комплексный анализ инструментов прогрессивной уголовно-исполнительной системы. В диссертации подчеркивается необходимость модернизации законодательства для обеспечения эффективного достижения цели уголовного наказания путем концептуального изменения способа и условий индивидуализации исполнения наказания и предоставления необходимых инструментов сотрудника, осуществляющим ресоциализацию осужденных.

Решённая научная задача: заключается в разработке концептуальной основы, которая позволит обогатить отечественную доктрину в вопросе прогрессивной уголовно-исполнительной системы; совершенствование исправительной деятельности работников пенитенциарных учреждений и внесение предложений по изменению закона, с целью совершенствования процесса ресоциализации.

Теоретическая значимость. Учитывая сложность проведенного исследования, в диссертации предоставляются теоретические и практические решения по реализации основных механизмов прогрессивной системы исполнения наказаний. Так же в диссертации выделены фундаментальные проблемы национального органа, обеспечивающего исполнение наказаний в виде лишения свободы и пути их решения.

Практическое значение исследования заключается в обобщении научного материала и формулировании практических рекомендаций для сотрудников системы пенитенциарной администрации по повышению эффективности исправительного процесса.

Внедрение научных результатов. Результаты, полученные в ходе исследования, могут быть использованы как для обучения студентов юридических вузов, так и для начальной подготовки и переподготовки кадров пенитенциарных учреждений. Так же выводы исследования могут быть использованы в практической деятельности сотрудников в рамках повседневной исправительной деятельности.

ANNOTATION

Crudu Alexandr. The role of the progressive system of execution of the custodial sentences in achieving the purpose of criminal punishment. PhD thesis in law. Chisinau, 2023.

Thesis structure: introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 194 titles, 157 pages of basic text, 7 appendices. The results are published in 17 scientific papers.

Key words: progressive system, individual sentence execution plan, progressive transfer, modification of detention conditions, individualization.

The aim of the scientific research consists of the study of the progressive system of execution of the custodial sentences, in particular the legal instruments of a progressive system, in order to appreciate the role of this type of organization of the correctional process in achieving the purpose of the criminal sentence, as well as to submit recommendations for the improvement of the national legislative framework.

The objectives of the scientific research: to study the national and foreign doctrine regarding the progressive system of execution of custodial penalties; the analysis of the national legislation in the part related to the instruments for differentiating the execution of the sentence; analysis of the principles of the progressive system; the scientific research of the forms of individualization of the execution of custodial sentences; to study the main mechanisms and tools of the correctional system that ensure the progressive evolution of convicts during the execution of the sentence; carrying out a study of comparative criminal enforcement law of the legislation of other states; identifying solutions for the practical problems faced by the prison staff; examination of the assessment conditions, planning and distribution of the convicted persons within a progressive system; drawing of scientific-practical conclusions and the submission of legislative proposals, resulting from the content of the research carried out.

Scientific novelty and originality. The study represents the first complex analysis carried out at the national level regarding the instruments for the progressive execution of custodial sentences within the domestic correctional system. The research highlights the need to modernize criminal enforcement legislation to ensure the effective achievement of the purpose of criminal punishment by conceptually changing the way and conditions of individualizing the execution of the punishment, providing necessary tools to the officials involved in the resocialization of the convicted persons.

The important scientific problem to be solved consists of the elaboration of a conceptual framework that will allow the enrichment of the domestic criminal execution doctrine in the matter of the progressive execution of custodial penal sentences; improving the correctional activity of the prison staff and submission of legislative proposals, in order to make the process of resocialization of convicts more efficient.

Theoretical significance. Considering the complexity of the research carried out, the research paper offers theoretical and practical solutions in regard to the implementation of the main mechanisms for the progressive system of execution in the local context. In the same way, the thesis highlighted the fundamental problems of the national authorities that ensure the execution of custodial penalties, as well as the solutions to overcome these problems.

The applicative value of the scientific work resides in providing some generalizations of the researched doctrinal material and formulating practical recommendations for the penitentiary administration system in order to improve the efficiency of the correctional process.

Implementation of scientific results. The results obtained in the research study can be used both for the training of students in educational institutions, as well as for the initial professional training and continuous improvement of the prison staff. In the same way, the conclusions of the study can be used in the practical activity of civil servants with special status within the penitentiary administration system in their daily correctional activity.

CRUDU ALEXANDR

**ROLUL SISTEMULUI PROGRESIV DE EXECUTARE A
PEDEPSELOR PRIVATIVE DE LIBERTATE ÎN REALIZAREA
SCOPULUI PEDEPSEI PENALE**

Specialitatea științifică: 554.01 – Drept penale și execuțional penal

Rezumatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: 20.04.2023

Formatul hârtiei 60x80 1/16

Hârtie ofset. Tipar ofset

Tiraj 20 ex.

Coli de tipar: 2,42

Comanda nr. _____

Tiparul executat la Editura „UNIVERSUL”
mun. Chișinău, str. Vlaicu Pârcălab nr. 45,
Republica Moldova